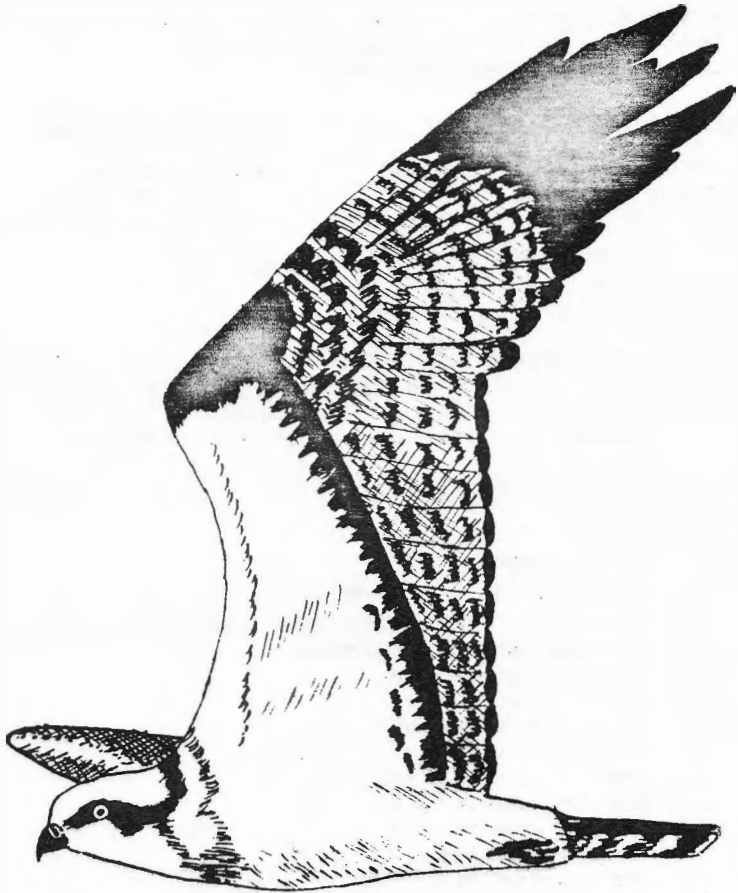

BUSKSKVETTEN

Nr. 2 * 1983 * 7. årg.

ORGAN FOR NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING BUSKERUD

BUSKSKVETTEN

Nr. 2 1983 7. årg.

ORGAN FOR NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING BUSKERUD

I REDAKSJONEN:

Tore Gunnarsen, Nøtteknekkere 2, 3400 Lier

Per Ole Syvertsen, Huldreveien 75, 1370 Asker

Øivind Syvertsen, Nesbruveien 19, 1312 Slependen

BUSKSKVETTEN utkommer to ganger årlig og sendes fritt til alle medlemmer av lokallagene i Buskerud.

Årsabonnement for ikke-medlemmer: Kr. 25,-

Fylkesforeningens adresse er:

Norsk Ornitologisk Forening,
avdeling Buskerud
Postboks 288
3001 Drammen

Postgirokonto: 3 35 84 88

Bankgirokonto: 2200.27.39317

Adresse LRSK/NSKF:

LRSK Buskerud
v/ Torgrim Breiehagen
Avd. for zoo-økologi
Zool. Mus.
5014 Bergen-Univ.

Post og innbetalinger til BUSKSKVETTEN kan sendes foreningsadressen. Artikkelstoff og bilder/tegninger kan også sendes direkte til et av redaksjonsmedlemmene.

Sjeldenhetssaker fra fylket sendes LRSK-adressen.

Trykk: Offset Hurtigtrykk, Haugesgt. 74, 3000 Drammen.

Opplag: 350 eks.

Innhold i dette nummer:

- Side 55: Redaksjonen har ordet.
" 56: Drammen Ringmerkergruppes sjøfuglmerkinger 1979-83.
" 61: Celeber gjest i Vidalen.
" 64: Konkurransfuglen.
" 65: LRSK informerer.
" 79: Fuglenes territorium.
" 82: Atlasprosjektet.
" 85: Høst i hegrebukta.
" 91: Sjøfuglhøsten 1983.
" 94: Gunnar Lid er død.
" 95: Foreningsreferater.
" 100: Bokanmeldelser.
" 105: Fugleutstilling i Drammen.
" 107: Innholdsfortegnelse for BUSKSKVETTEN, årg. 7.

FORSIDEN: Fiskeørn, tegnet av Asbjørn Værnes.

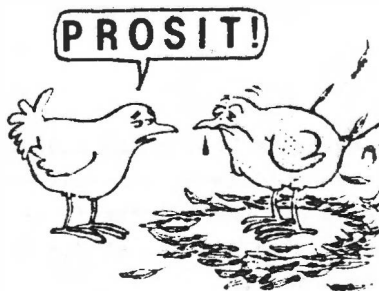
KJÆRE LESER!

Så er "Buskskvetten" på vingene igjen, og dessverre også denne gangen uten at redaksjonen har klart å ta igjen forsinkelsene som etter hvert kjennetegner utgivelsen av bladet vårt. Vi krysser fingrene for "Buskskvettens" videre eksistens og håper leserne både vil bære over med oss og gi sitt besyv med i utformingen av bladet. Noen reaksjoner i form av artikler og bildemateriale har vi mottatt, og slikt er vi svært taknemnlige for! Noe av dette har måttet stå over til senere utgivelser.

En viktig årsak til at det er så vanskelig å få ut "Buskskvetten" i rett tid er at bladet koster penger. Redaksjonen er derfor Morten Winness stor takk skyldig for det arbeidet han har nedlagt i å skaffe annonsene til dette nummeret. Vi tror det nå kan være på tide å ta opp bladets finansieringsform til debatt, og kanskje la lokallagene bære en større del av de økonomiske byrdene.

NOT i Buskerud er i utvikling! Siden sist har det blitt opprettet et nytt lokallag på Ringerike, og Olav Råd ble på det konstituerende møtet valgt til lagets formann. Vi ønsker nykomlingen velkommen og lykke til, og lover en nærmere presentasjon av det nye lokallaget i neste nummer.

Da gjenstår bare å ønske leserne en riktig god og aktiv vår og sommer i det orwellske året, og på gjensyn om ikke så alt for lenge!

DRAMMEN RINGMERKERGRUPPES SJØFUGLMERKINGER 1979-83.

MORTEN F. WINNESS

INNLEDNING

Siden Drammen Ringmerkergruppe ble stiftet 16/5-79 har den vært opptatt med forskjellige prosjekter. Gruppen har hele tiden vært med i Stavanger Museums sjøfuglprosjekt. I de siste årene har vi foretatt en systematisk merking av sjøfugl en rekke steder, og denne virksomheten blir stadig utvidet. Hensikten er å få konsentrert det meste av sjøfuglmerkingen til faste lokaliteter for en årrekke fremover. I perioden 1979-83 har vi i Drammen Ringmerkergruppe konsentrert oss om tre lokaliteter i nordre Vestfold. Disse er Bekkeskjæret, Kjanken og Måkeskjær ved Killingholmen i Sandebukta.

MERKELOKALITETENE

Kjanken har en middels bra bestand av hekkende fiskemåker, ca 25 par, og hettemåker, ca 30 par. Makrellternebestanden er oppadgående, med ca 25-30 par i 1983 mot bare ca 10 par hekkende i 1980.

Ved Killingholmen hekket det i 1979 nesten bare makrellterner, ca 50 par, og 3-4 hettemåkepar. Noen få fiskemåker hadde også funnet skjæret egnet som hekkeplass. I 1982 hadde dette bildet endret seg til fordel for hettemåkene, da ca 20 par hadde slått seg ned på skjæret. Makrellternebestanden forandret seg svært lite.

Bekkeskjæret er et lite skjær med ca 20 hekkende par av hettemåke. Lokaliteten er den eneste rene kolonien i området.

METODER

Ungemerkingene av hettemåker foregår rundt den 1-20/6, da disse klekkes tidligere enn fiskemåkene og makrellternene. Makrellterna har unger i riktig størrelse for ringmerking ca den andre uken i juli, så det blir gjerne to merketurer i løpet av sommeren.

Ungemerkingen må skje effektivt og sikkert, da en ikke kan oppholde seg i kolonien altfor lenge av hensyn til fuglenes sikkerhet. Merkingene foretas helst i litt overskyet vær, slik at verken regn eller sol tar livet av ungene. Som kjent tåler disse dunnøstene svært lite. For mye sol kan føre til at ungene kreperer av varme, hvis ikke foreldrene kan beskytte dem. Blir de våte, vil de sannsynligvis fryse ihjel.

RESULTATER

De totale merketallene for hettemåke, fiskemåke og makrellterne i årene 1979-83 er vist i tabellen. De foreløpig innrapporterte gjenfunnene gjengis nedenfor. Følgende symboler er her i bruk:

Pull reirunge, kylling (ikke flydyktig)
 Ad voksen fugl
 x funnet død eller døende
 vv ringnummer avlest gjennom kikkert
 E,W,N,S øst, vest, nord, sør

Hettemåke

Av de 629 merkete hettemåkeungene har det kommet inn 9 gjenfunn, hvilket gir en funnprosent på 1,43. Gjenfunnene, som er plottet inn på kartet, fordeler seg på 4 i Norge, 4 i England og 1 i Skottland. Disse fuglene var alle sammen ringmerket på Bekkeskjæret. Dessuten ble det under arbeidet i 1983 funnet en død hettemåke som det viste seg var ringmerket som unge i Vest-Tyskland 4 år tidligere.

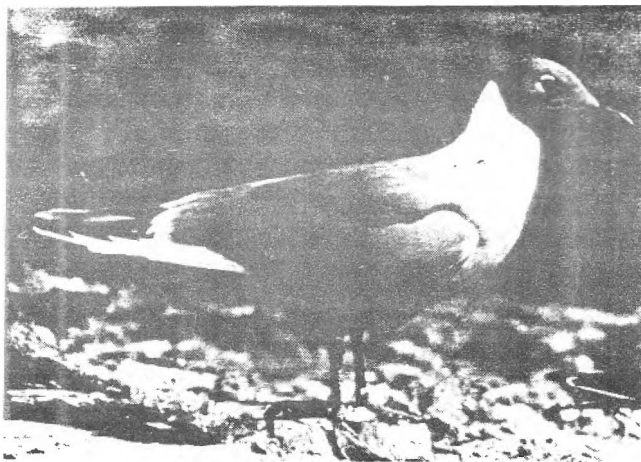
ART	LOKALITET	1979	1980	1981	1982	1983	SUM	1979-83
HETTEMÅKE	BEKKESKJÆRET	129	100	102	82	132	545	
	KJANKEN	19	13			45	77	629
	KILLINGHOLMEN		2	5			7	
FISKEMÅKE	KJANKEN	10	4	12			26	
	KILLINGHOLMEN	2		8			10	36
MAKRELLTERNE	KJANKEN			2			2	
	KILLINGHOLMEN	5	33	3			41	43

708

Antall ringmerkete unger av sjøfugl i Sandebukta 1979-83.

Gjenfunn:

Helgeland 5207076		Pull 21/6-79 (Albert Hausmann) Wangerrooge-Ost (53.47N-07.58E), Weser Ems (Østfrisiske øyer), Vest-Tyskland. x 5/6-83 Bekkeskjæret, Sande (Vestfold), 656 km NNE.
Stavanger 659.564		Pull 19/6-79 x 12/9-79 Oljeplattform 36/22A (55.17N-00.12E), 70 km fra kysten (Teesside), England. 767 km SW til W.
Stavanger 664.967		Pull 5/6-83 x 15/7-83 Svene (59.47N-09.35E), Flesberg (Buskerud). 47 km NW til W.
Stavanger 664.975		Pull 5/6-83 x 23/6-83 Bekkestranda (59.33N-10.17E), Sande (Vestfold). 0 km.
Stavanger 664.999		Pull 5/6-83 x 16/8-83 Bosshall (52.04N-01.07E), Estate (Suffolk), England. 1008 km SW til S.
Stavanger 667.028		Pull 1/6-80 x 3/4-82 Thurso (58.35N-03.32W), (Laithness), Skottland. 795 km W til S.
Stavanger 667.523	vv	Pull 19/6-79 17/11-79 Regents Park, London (51.32N-00.09W), England. 1125 km SW.
Stavanger 667.527		Pull 19/6-79 x 17/7-81 Burud (54.49N-09.53E), Øvre Eiker (Buskerud). 37 km NW til N.
Stavanger 667.528		Pull 19/6-79 x 12/8-79 Klepp St. (58.46N-05.41E), Klepp (Rogaland). 275 km WSW.
Stavanger 681.869	vv	Pull 13/6-82 4/4-83 Davyhulme S.F. (53.28N-02.22W), (Greater Manchester), England. 1026 km SW.

Hettemåke. Foto: Tom Schandy

Fiskemåke

Av fiskemåke er det i alt merket 36 individer, og det er innmeldt 2 gjenfunn, dvs en funnprosent på 5,6. Begge fuglene var merket på Kjanken.

Gjenfunn:

Stavanger 551.903	Pull 19/6-79 x 22/9-79 De Koog (53.06N-04.46E), (Texel), Nederland. 800 km SSW.
Stavanger 551.905	Pull 19/6-79 x 22/2-81 Croyde Bay (51.08N-04.15W), Braunton (Devon), England. 1163 km SW til S.

Makrellterne

Av denne arten er det i alt ringmerket 43 individer, men det er hittil ikke meldt om gjenfunn.

- ▲ Merkelokalitet (Sandebukta)
- Gjenfunn av hettemåke
- Gjenfunn av fiskemåke
- ▼ Merkelokalitet for hettemåke gjenfunnet i Sandebukta (se teksten)

Ikke vist på kartet er tre gjenfunn av hettemåke gjort i Vestfold og Buskerud.

DISKUSJON

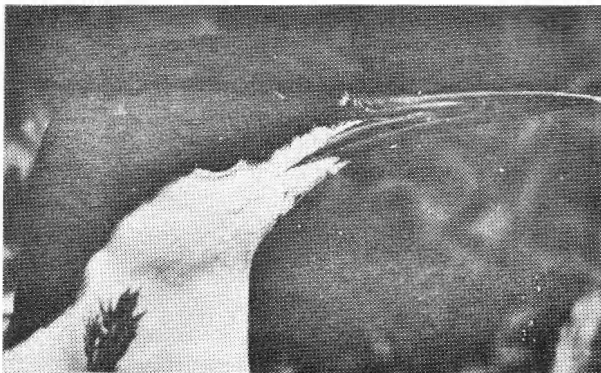
Resultatene så langt av ungerkingene tyder på at hette-
måkene i Sandebukta trekker mot sørvest og vest til England
og Skottland. Haftorn (1971) skriver at de vestnorske hette-
måkene i stor utstrekning overvintrer på De Britiske Øyer,
noe som sjeldnere skal være tilfelle for de østnorske. På-
fallende mange måker fra Trøndelag er tilbakemeldt fra
Skottland, mens andre fra de samme kolonier har fulgt norske-
kysten sørover til Danmark eller lenger. Den norske bestanden
sett under ett fordeler seg i vinterhalvåret over et stort
område som spenner fra hjemlandet i nord til Senegal i sør,
med hovedtyngden på strekningen Danmark - Frankrike og på
De Britiske Øyer.

Som forplantningsdyktig søker hettemåka fortrinnsvis tilbake
til hjemtraktene (Haftorn 1971), men funnet av fuglen som
var ringmerket på sitt hjemsted i Vest-Tyskland tyder på at
hettemåka kan etablere seg langt fra opphavskolonien. Dette
tilfellet kan ses som et konkret eksempel på utvandring mot
nord, idet funnet ble gjort midt i forplantningstiden.

Til slutt vil Drammen Ringmerkergruppe takke befolkningen
på Bekkestranda for velvillighet og forståelse for vårt
arbeid. Vi takker for lån av båt og diverse utstyr.

LITTERATUR

Haftorn, S. 1971. Norges fugler. Universitetsforlaget, Oslo.

Makrellterne. Foto: Tom Schandy

CELEBER GJEST I VIDALEN

ØIVIND SYVERTSEN

Om morgenen den 27/6-1981 befant jeg meg i Vassfar-traktene, nærmere bestemt i Vidalen i Ringerike kommune, umiddelbart øst for Bukollen som jo er kjent som et godt beiteområde for *bjørn*. Noen bjørn kom ikke jeg over, det var da heller ikke formålet med turen. Nei, jeg var på Atlas-tur med kikkert og notisbok i høyeste beredskap. Hadde ankommet dalen kvelden i forveien og var spent på hva den kunne gjemme....

Jeg hadde vært ute en times tid og notert *grønnstilk* og *gulerle* som de hittil mest celebre artene da jeg med ett fikk høre en ukjent sangstrofe et stykke foran meg. Sangen bestod av en 6-delt strofe, litt skarp men likevel "skjør" i tonen, og framført ganske hurtig. Stemningen i sangen vekket hos meg assosiasjoner om buskspurver. Siden det avgjort ikke var verken *gulspurv* eller *sivspurv* jeg hadde for meg, begynte tanken på *vierspurven* å melde seg. Det er en art som jeg er uten erfaring med, og som dessuten er under ekspansjon på Østlandet hvor den slår seg ned i myret skogsterreng.... Jeg avanserte nå forsiktig, men målbevisst fram mot fuglen, og snart fikk jeg øye på den oppe i et tre. Kikkerten fant raskt veien til øyeregionen, og hadde jeg ikke våknet skikkelig før på morgenen, gjorde jeg det nå. For på netthinnen festet seg bildet av en småfugl med totalt uventede farger: Fuglens overside inklusive hele hodet var vakkert blå med et grått anstrøk, mot grått spesielt på ryggen. Over øvre del av brystet gikk et rødorange bånd, og over vingen et hvitt bånd. Buksiden var lyst gråhvit.

Stilt overfor denne fargekombinasjonen var det ikke fritt for at jeg ble litt opprømt. En rask feltskisse ble laget. Etter 5 minutter var fuglen tydeligvis blitt litt lei den innpåsletne tobeinte, sangen stilnet og like etter tok den til vingene og forsvant bortover myra. Selv satte jeg meg ned for å summe meg litt. Tenkte etter hva det kunne være jeg hadde sett. Etterhvert mente jeg å kunne erindre at en nordamerikansk finkfugl skulle se omtrent slik ut, og mistanken gikk sterkt i retning av at navnet på denne fuglen var *lazulifink*.

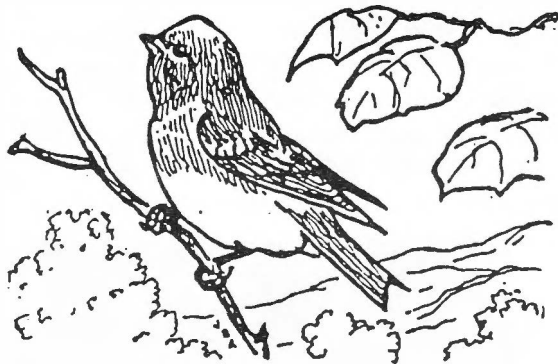
Etter denne sjokkerende erkjennelse ble jeg avbrutt i mine fundringer av en freidig fuglelåt. Jeg visste jo nå hvem som var mester for den, og tok opp forfølgelsen igjen. Snart stod jeg atter ansikt til ansikt med fremmedkaren, og fikk bekreftet at jeg ikke hadde sett syner for litt siden: den var blå på hodet og ryggen og oranje i brystet. Etter 5 minutter ble den borte igjen, og nå lot jeg den være i fred. Jeg skulle tross alt lete litt etter annen fugl også.

Jeg hadde nå en høystemt stund det nærmeste kvarteret, inntil jeg brått husket at jeg halvannen måned i forveien hadde truffet en person et par kilometer unna, nærmere Bukollen. Han hadde hytte der, hans profesjon var omsetning av burfugl, akvariefisk etc., og han drev en butikk i Oslo. Selvfølgelig! Slik måtte det henge sammen! Antagelig har han hatt med seg en eller flere av disse fuglene opp på hytta, hvorpå "mitt" eksemplar måtte ha rømt fra ham og slått seg til på denne myra.

Da jeg senere kom hjem og kunne slå opp i tilgjengelig litteratur, konstaterte jeg at det ganske riktig var en lazulifink *Passerina amoena* jeg hadde sett. Da jeg så tittet på utbredelseskartet til denne arten ble jeg styrket i min antagelse om at den måtte stamme fra nevnte fuglehandler. Lazulifinkens forekomst i hekketiden er nemlig begrenset til det vestlige USA, fra grensestraktene mot Kanada i nord til grensen mot Mexico i sør, og fra California i vest til Kansas i øst. Dette burde jo være argument nok for å anta at dens opptreden i Norge ikke kunne være spontan selv om den rett nok er trekkfugl med overvintringsområde i Mexico, hvor den under trekket da også sees i den østlige delen av landet. I det minste de nordligste bestandene er dermed nødt til å trekke temmelig langt hver vår og høst. Tross dette slo jeg meg til ro med at fuglen nok hadde rømt, sannsynligvis fra en viss hytte ved Bukollen, og sendte av den grunn ikke inn funnet til vurdering hos Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF).

Så, trekkvart år senere får jeg under NOF's årsmøte i Oslo høre en representant for denne komiteen lese opp årsberetningen, hvor han bl.a. nevner at lazulifink i 1981 ble registrert som ny art for Norge. I mellomtiden hadde det også kommet meg for øre at arten var blitt sett på Færøyene i 1981 (også der under atlas-

arbeid!). Nå var jeg ikke sein om å ringe til fuglehandleren. Jeg forela ham mitt funn fra i fjor og regnet vel nærmest med å få bekreftet at fuglen var rømt fra ham. Men nei! Han hadde ikke arten i sitt utvalg, fortalte han, drev mest med papegøyer, og han hadde ikke for vane å ta med seg slikt på hytta. Men han hadde såvidt vært borti arten for mange år siden. Fuglen var ellers ikke vanlig som burfugl, det han visste. Dette satte saken i et annet lys! Det måtte nok bli et lite brev til NSKF likevel. Hva hadde skjedd? Hvorfor dukket det plutselig opp lazulifinker på ulike plasser i Vest-Europa? Kunne det tenkes at de likevel har kommet hit for egen maskin, eller har noen hatt moro av å slippe ut burfugler et eller annet sted? Jeg overlater til andre å finne mulige svar på gåten. Moralen etter denne lille historien må bli at man aldri bør trekke forhastede slutninger og unnlate å foreta undersøkelser der det er mulig for å klarlegge omstendighetene omkring observasjoner av sjeldne eller langveisfarende gjester. Men fra Mexico til Norge- hvem kunne tro det om en småfugl?

Lazulifinkens sang kan beskrives med ordene
Come! come! come! h-e-r-e, quick! quick! quick! quick!
Etter Hausman, L.A. 1944. The Illustrated Encyclopedia
of American Birds. Halcyon House, New York.

KONKURRANSEFUGLEN

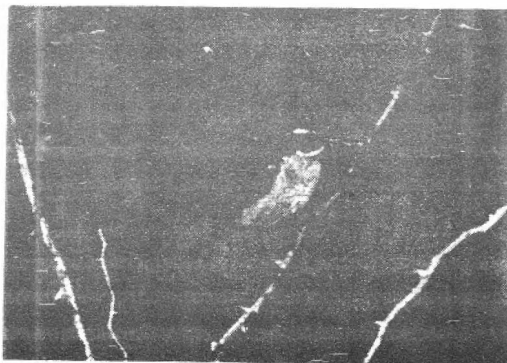
Forrige nummers nyskapning med denne overskriften har foreløpig ikke avstedkommet det helt store rusket av brev til redaksjonen. Faktisk har det i begynnelsen av mai 1984 bare kommet inn ett svar på oppgaven. Dette, sammen med at inneværende årgang av "Buskskvetten" avsluttes så forsinket, har fått oss til å forlenge svarfristen. Alle svar som mottas innen avslutning av neste nummer godtas. Da vil det også være definitivt slutt med den oppgaven, og samtidig vil løsningen på dette nummers mysterium bli gitt.

Bildet denne gangen skriver seg fra ovennevnte innsenders svarkort, og som en ekstra hjelp gjengir vi også deler av teksten:

Fuglen forestrækker åbne, udyrkede områder med spredte buske og høje ukrudtsplanter. I disse områder ses den ofte sidende i toppen af buske eller på pæle i en karakteristisk opret stilling. Fot.: Benny Génabel, Naturfoto.

Kan så dere i "buskskvetten" -
redaksjonen greie Mystery bird
på dette kortets forside?
og hvilken
atlas-kode? Hilken ....

Noen vil sikkert finne denne oppgaven enkel. Vi gjør derfor spesielt oppmerksom på den håndskrevne teksten nederst til venstre på kortet: Hvilken atlaskode kan best beskrive den avbildete situasjonen? Det er tillatt å besvare bare den første delen av oppgaven, altså fuglens navn. Svarene sendes redaksjonen.

LRSK INFORMERER ¹⁾

TORGRIM BREIEHAGEN og ØIVIND SYVERTSEN

Det er nå gått seks år siden Buskeruds rapport- og sjeldenhetskomité sist skrev i Buskskvetten, og det er derfor på høy tid å gjenoppfriske hva denne komiteen er og hvilke oppgaver den har. Mange nye lesere har kommet til siden sist og er ganske ukjente med dette, samtidig som mange av de "gamle traverne" synes å ha glemt adressen vår. Det er nok også enkelte som er gått lei av å sende inn observasjoner som aldri kommer på trykk. Komiteen beklager at dette misforholdet oppsto, og lover bot og bedring med både publikasjonsfrekvens og svar til den enkelte observatør på innsendte saker.

Hva er LRSK?

Den lokale rapport- og sjeldenhetskomité (forkortes LRSK) i Buskerud består av tre medlemmer, et fra hvert av lokallagene i Drammen, Øvre Eiker og Hallingdal. Den nåværende sammensetning er denne: Torgrim Breiehagen, Hallingdal (formann), Anders Hals, Øvre Eiker og Øivind Syvertsen, Drammen. Tilsvarende komiteer er opprettet i samtlige fylker i landet. I tillegg finnes en sentral sjeldenhetskomité, NSKF (Norsk sjeldenhetskomité for fugl), som har som oppgave å granske og publisere funn av de sjeldneste artene i landet.

LRSK har som formål å øke vår viten om fugleartenes forekomst hos oss, da særlig de mer sparsomt forekommende artene. Komiteen samler, bedømmer og publiserer observasjoner av fugler. Hvilke arter som skal bedømmes framgår av avifaunalisten som finnes lenger bak i denne artikkel. Disse artene er markert med en S (alle observasjoner skal bedømmes) eller en H (bare hekkefunn skal bedømmes) til venstre for artsnavnet.

De ornitologiske rapportene publiseres i *Vår Fuglefauna*, tidsskriftet til Norsk Ornitologisk Forening, og i *Buskskvetten*. På publikasjonssiden har som nevnt LRSK i Buskerud

1) Meddelelse nr. 5 fra LRSK Buskerud.

ikke vært særlig aktiv; bare én fuglerapport er publisert, i 1976. Dette ønsker vi å rette på! I framtida tar vi sikte på en årlig rapport i *Buskekvetten* og langt hyppigere rapporter i *Vår Fuglefauna* enn hva som har vært tilfelle til nå. Men til dette trenger vi Buskerudornitologenes hjelp! Gjør du observasjoner av uvanlige fugler så send dem inn til LRSK snarest, og vent ikke et halvt år eller mer. Til gjengjeld lover vi rask behandling og raskt svar, og dermed også muligheten til rask publisering.

Bedømmelse av observasjoner.

Komiteen må være enstemmig for at en observasjon skal bli godkjent. Kontakten mellom komitemedlemmene foregår for det meste pr. korrespondanse, men er komiteen delt i synet på en sak bør den komme sammen og behandle saken i fellesskap.

Bedømmelsen er gradert slik:

- 1.^{*} Godkjent. Konkret, positivt bevis foreligger (f.eks. fotografi, lydopptak, kadaver, fjær, o.l.)
- 2.º Godkjent. Positivt bevis mangler, men observasjonen er dokumentert med utfyllende beskrivelse.
3. Ikke godkjent. Her mangler tilstrekkelig dokumentasjon, eller beskrivelsen er i strid med observatøren(e)s artsbestemmelse.
4. Avventes. Komiteen trenger ytterligere dokumentasjon for å kunne bedømme observasjonen.

Fjæreplytt på Hardangervidda.

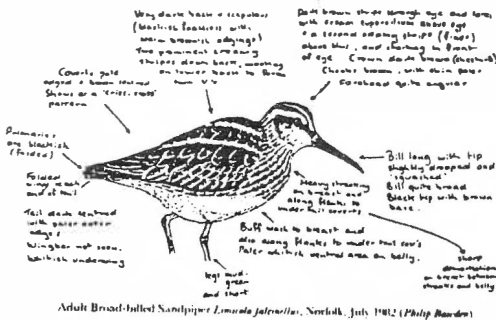
Foto: Walter Henning Gundersen.

Hva bør være med i en beskrivelse?

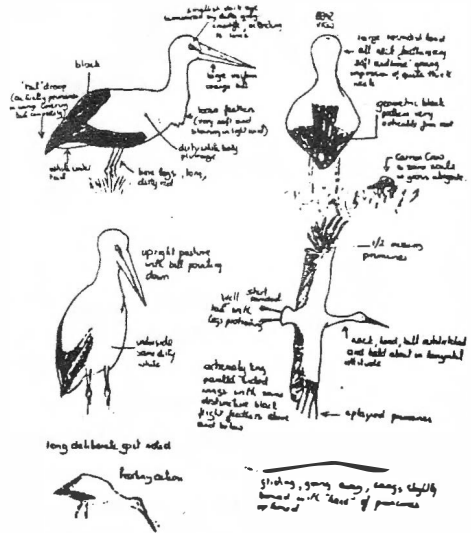
Til hjelp for dem som ikke er sikre på hva som bør være med i en beskrivelse av en uvanlig fugleobservasjon, har vi laget en liste over de viktigste punktene.

- Art, antall, kjønn og alder.
- Dato, årstall og klokkeslett for observasjonen.
- Hvor observasjonen er gjort, helst med kommunenavn og koordinater.
- Beskrivelse av biotopen.
- Vær- og lysforhold.
- Optikk og observasjonsavstand.
- Andre observatører.
- Utførlig beskrivelse av fuglen (fjærdrakt, form og farge på bein og nebb, vingemønster, etc). Tegn helst en enkel feltskisse (se eksemplene under).

O

Adult Broad-billed Sandpiper *Limosa falcinellus*, Nerefolk, July 1982 (Philip Barendse)

Sketches of White Stork *Ciconia ciconia*, Durham, May 1982 (D. Baw)

Eksempler på gode og instruktive feltnotater over uvanlige fugleobservasjoner (fjellmyrløper og stork). Figurene er hentet fra den britiske sjeldenhetskomiteens offisielle årsrapport for 1982, publisert i *British Birds* årgang 76, nr. 11, 1983.

- Ringmerkere bør notere og evt. fotografere vingeformel og annet som kan brukes for å skille vanskelige arter.
- Var fuglen i selskap med andre arter?
- Størrelse og hvordan størrelsen er bestemt.
- Oppførsel, sang og annen lyd.

Hvis andre arter er tilstede, kan disse brukes for sammenligning. Ta gjerne kontakt med andre, erfarne observatører. Det er også av verdi å vite om observatøren(e) har tidligere erfaring med arten. Fotografier, lydbånd, fjær og annen dokumentasjon bør sendes inn sammen med feltrapporten. Dette vil om ønskelig bli returnert. Husk alltid å oppgi eget navn, adresse og evt. telefonnummer.

Til slutt: Ha med deg notatbok og blyant ut på dine turer. Det er i felten, "on the spot", en beskrivelse skal nedtegnes!

OVERSIKT OVER SAKER BEHANDLET OG GODKJENT I NORSK SJELDENHETSKOMITE FOR FUGL (NSKF) 1977 - 1982

Gråhodealbatross *Diomedea chrysostoma*

Etter henvendelse fra Per Ole Syvertsen er artens status på den norske avifaunalisten revurdert, og står nå på B-liste (arter som har opptrått under forhold som gjør det trolig at de ikke har nådd landet spontant, men blitt innført av mennesker). Det gamle funnet av to gråhodealbatrosser på det islagte Fiskumvannet i Øvre Eiker i april 1834 eller 1837 er enestående på den nordlige halvkule, og skyldes trolig at sjøfolk har brakt de med seg.

Skjestork *Platalea leucorodia*

1 ind. Breivik ved Pålbufjorden, Tunnhovd, Nore og Uvdal fra pinsen 1979 og 14 dager framover (Levor Haga medd. Tore Gunnarsen). Funn nr. sju i landet.

Rustand *Tadorna ferruginea*

1 ♀ Linnestranda, Lier 20.5.78 (Øivind Syvertsen). Funn nr. 25 i Norge.

Steppeørn *Aquila rapax*

1 2K ind. skutt Skoger, Drammen 8.8.73 (J. Johansen, Gunnar Lid). Første funn i Norge. Underartsspørsmålet ikke klarlagt.

Hybrid låvesvale x taksvale *Hirundo rustica x Delichon urtica*

1 ind. Rud, Flå 6.6.77 (Dag Langfjæran, Odd Rygh).

1 ind. Averøya, Ringerike 25.5.79 (Tycho Anker-Nilssen).

Funn nr. 4 og 5 av denne hybridene i landet.

Sørnattergal *Luscinia megarhynchos*

1 syngende ♂ Vestfossen, Øvre Eiker natta 20-21.5.81 (Helge Kvam). Fuglen var tilstede utover i juni, men nærmere data mangler (Dagfinn Kolberg, Arne Nævra). Femte funn i Norge.

Myrsanger *Acrocephalus palustris*

Et hekkefunn Linnestranda, Lier 1978: 1 par tilstede fra 12.6, ♀ med rugeflekk innfanget 22.7, ungfugl innfanget 12.8 (Jens Erik Nygård, Per Ole Syvertsen, Øivind Syvertsen).

Østsanger *Phylloscopus trochiloides*

1 syngende ♂ Store Oppkuvvann, Ringerike 2.6-9.7.78, 2 ind. 18.6 (Johannes E. Anonby, Alison C. Jensen, Ken A. Jensen). Femte funn i Norge.

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

1 ind. Averøya, Ringerike 17.10.81 (Bjørn Tore Bækken, Ken A. Jensen). Første innlandsfunn i landet.

Gulirisk *Serinus serinus*

1 syngende ♂ Kongsberg kirke, Kongsberg 2.7.78 (Jon Spilde). Femte funn i landet.

Svarthodespurv *Emberiza melanocephala*

1 ♂ Skogshorn, Hemsedal 27.6 og 4.7.78 (L. Moesgaard). Niende funn i Norge.

Lazulifink *Passerina amoena*

1 syngende ♂ Vidalen, Ringerike 27.6.81 (Øivind Syvertsen). Funn nr. 2 i Norge. Denne nordamerikanske buskspurvarten er satt på B-liste i Norge.

AVIFAUNALISTE FOR BUSKERUD FYLKE

ajour pr. 31.12.1983

I *BUSKSKVETTEN 2: nr. 1, 1978* ble den første avifaunalisten for Buskerud presentert. Siden den gang har en rekke nye fuglearter blitt registrert i fylket samtidig som enda flere arter har fått forandret sin status. Dette skyldes vesentlig en generell økende ornitologisk aktivitet i fylket, ikke minst takket være opprettelsen av ringmerkingsstasjonen Averøya på Ringerike og den pågående Atlasinventeringen. I mindre grad er det snakk om reelle forandringer i en arts forekomst. Nyetableringer og ekspansjon hos enkelte fuglearter er relativt lett å registrere. Langt vanskeligere er det å registrere tilbakegang i antallet hos en art. Derfor har opplysninger som stammer fra tiden før 1940 blitt satt i parentes. Dette gjelder spesielt arter som har forandret sin status vesentlig før og etter 1940. Ved utarbeidelsen av listen er det i stor grad forsøkt å sammenligne de forskjellige slektene, f. eks. gressandslekten *Aras* og toppandslekten *Aythya* når det gjelder forekomst- og hekkestatus. Dyregeografiske hensyn er også forsøkt tatt ved utarbeidelsen av listen. Oppsettet i avifaunalisten følger navnelisten for norske fugler som ble publisert i *TOPPDYKKER'N 4: Supplement* (Ree, april 1981). I de tilfeller hvor det er påvist mer enn en underart i fylket er underartsnavnene tatt med, som regel bare det latinske navnet siden de fleste underartene ikke har egne norske navn. Unntak er f. eks. såerle og sibirnøttekråke.

Totalt er det pr. 31.12.1983 påvist 259 forskjellige fuglearter i fylket, pluss 2 arter som står på B-liste i Norge (arter som sannsynligvis ikke opptrer spontant, men er rømte fangenskaps/parkfugler). Disse er gråhodealbatross *Diomedea chrysostoma* og lazulifink *Passerina amoena*. I tillegg til at gråhodealbatrossens status altså er nedvurdert siden forrige liste, bør nevnes at stork *Ciconia ciconia* feilaktig var oppført på samme liste. Det finnes ikke skriftlige kilder om at storken noengang ble registrert i fylket i eldre tid. Imidlertid ble et individ sett i Lier i 1981. Endelig er storlire *Puffinus gravis* tatt inn på listen på

grunnlag av et funn i Drøbaksundet i 1936 (Haftorn 1971: Norges fugler). Drøbaksundet er likelig fordelt på Akershus og Buskerud fylker, og funnet er ikke nærmere stedsangitt. Det korrekte artsantallet på 1978-listen skulle etter dette vært 243, storlire medregnet, samt 1 B-listeart. Dermed har den nye listen en økning på 16 arter, pluss 1 B-listeart. Førstegangsregistreringene gjelder følgende arter: Havsule *Sula bassana* (1983), stork (1981), skjestork *Platalea leucorodia* (1979), tundragås *Anser albifrons* (1980), rustand *Tadorna ferruginea* (1978), storjo *Stercorarius skua* (1983), polarmåke *Larus hyperboreus* (1978), splitterne *Sterna sandvicensis* (1978), teist *Cephus grylle* (1975), lunde *Fratercula arctica* (beg. av 1970-årene), lappiplerke *Anthus cervinus* (1981), sørnattegal *Luscinia megarhynchos* (1981), øst-sanger *Phylloscopus trochiloides* (1978), fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus* (1981), vierspurv *Emberiza rustica* (1977) og svarthodespurv *Emberiza melanocephala* (1978). Dessuten B-listearten lazulifink (1981).

På underartsnivå har følgende endringer funnet sted: To underarter av ringgås *Branta bernicla* er registrert, *B. b. bernicla* (1979) og *B. b. hrota* (1981), samt gransangerunderarten *Phylloscopus collybita tristis* (1978). Så har nyere forskning vist at heiloen *Pluvialis apricaria* er en monotypisk art, slik at underartene hos denne utgår.

Etter 1940 er 171 arter påvist hekkende i Buskerud med sikkerhet. I tillegg kommer to arter som er påvist hekkende før 1940, vandrefalk *Falco peregrinus* og kornkråke *Corvus frugilegus*. Totalt er det dermed konstatert hekkende 173 fuglearter i fylket. Tre arter har sannsynligvis hekket, men konkrete hekkebevis mangler. Dette gjelder gråhegre *Ardea cinerea*, myrrikse *Porzana porzana* og snøugle *Nyctea scandiaca*.

Forklaring av symbolbruk i avifaunalisten.

Sj.k. står for sjeldenhetskomité. I kolonnen under Sj.k. står det i en del tilfeller enten en S eller en H. Dette indikerer at alle observasjoner (S) eller hekkefunn (H) av artene må bedømmes av LRSK (den lokale rapport- og sjeldenhetskomitéen). LRSK sender videre de artene som skal behandles av NSKF (den nasjonale sjeldenhetskomitéen for fugler).

Etter artsnavnet og det latinske navnet finnes en kolonne for hekkestatus og en for forekomststatus generelt. Graderingen er firedelt (fra en til fire H'er eller X'er), og betydningen er denne:

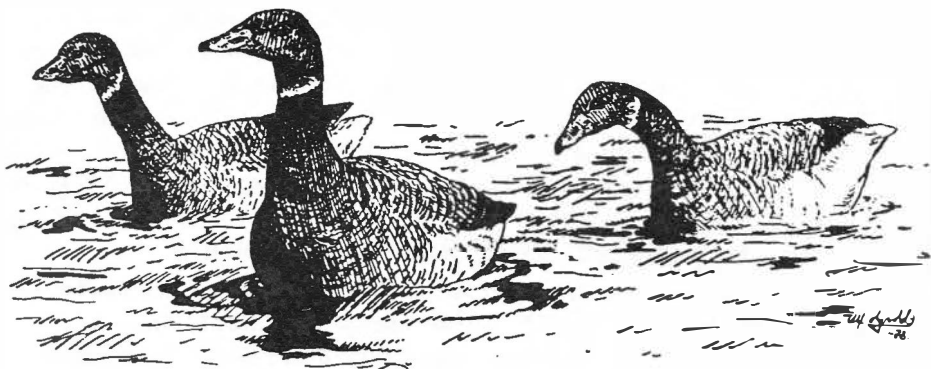
Hekkestatus:

- H? = Arten har trolig hekket, men konkret bevis mangler.
- H = Arten hekker meget sjelden.
- HH = Arten hekker sjelden eller uregelmessig.
- HHH = Arten hekker fåtallig til mindre vanlig.
- HHHH = Arten hekker vanlig til tallrik.

Forekomststatus:

- ? = Status usikker.
- X = Arten forekommer meget sjelden.
- XX = Arten forekommer sjelden eller uregelmessig.
- XXX = Arten forekommer fåtallig til mindre vanlig.
- XXXX = Arten forekommer vanlig til mer tallrik.

I noen få tilfeller har en arts status forandret seg vesentlig etter ca. 1940. For slike arter er status i eldre tid satt i parentes.

Ringgjess. Tegning: Ulf Myrvold.

Nr.	Sj.k.	Art	Hekke- status	Forek.- status
1.	H	Smålom <i>Gavia stellata</i>	H	XX
2.		Storlom <i>Gavia arctica</i>	HMM	XXXX
3.		Dvergdykker <i>Tachybaptus ruficollis</i>		XX
4.		Toppsykker <i>Podiceps cristatus</i>	H	XXX
5.		Horndykker <i>Podiceps auritus</i>		X
	S	Gråhodealbatross <i>Diomedea chrysostoma</i>		(X)
6.	S	Havhest <i>Fulmarus glacialis</i>		X
7.	S	Storlire <i>Puffinus gravis</i>		(X)
8.	S	Grålire <i>Puffinus griseus</i>		X
9.	S	Havsule <i>Sula bassana</i>		X
10.		Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>		XXX
11.	H	Gråhegre <i>Ardea cinerea</i>	H?	XXX
12.	S	Stork <i>Ciconia ciconia</i>		X
13.	S	Bronselbis <i>Plegadis falcinellus</i>		(X)
14.	S	Skjestork <i>Platalea leucorodia</i>		X
15.		Knoppsvane <i>Cygnus olor</i>	HH	XXX
16.	S	Dvergsvane <i>Cygnus columbianus</i>		X
17.		Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>		XXXX
18.	S	Sædgås <i>Anser fabalis</i>		XX
19.		Kortnebbgås <i>Anser brachyrhynchus</i>		XXX
20.	S	Tundragås <i>Anser albifrons</i>		X
21.		Grågås <i>Anser anser</i>		XXX
22.	S	Snøgås <i>Anser caerulescens</i>		X
23.		Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	HH	XXX
24.	S	Hvitkinngås <i>Branta leucopsis</i>		X
25.	S	Ringgås <i>Branta bernicla</i>		
	S	a) <i>Branta bernicla bernicla</i>		X
	S	b) <i>Branta bernicla hrota</i>		X
26.	S	Rustand <i>Tadorna ferruginea</i>		X
27.	H	Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	H	XXX
28.	H	Brunnakke <i>Anas penelope</i>	H	XXXX
29.	S	Snadderand <i>Anas strepera</i>		X
30.		Krikkand <i>Anas crecca</i>	HHHH	XXXX
31.		Stokkand <i>Anas platyrhynchos</i>	HHHH	XXXX
32.	H	Stjertand <i>Anas acuta</i>	H	XXX
33.		Knekkand <i>Anas querquedula</i>		XXX
34.	H	Skjeand <i>Anas clypeata</i>	H	XX
35.		Taffeland <i>Aythya ferina</i>		XX
36.		Sjpannd <i>Aythya fuliginea</i>	HHHH	XXXX
37.		Bergand <i>Aythya marila</i>	HHH	XXX
38.		Erfluget <i>Somateria mollissima</i>	HH	XXX
39.	H	Havelle <i>Clangula hyemalis</i>	M	XX
40.		Svartand <i>Melanitta nigra</i>	HHH	XXX
41.		Sjøorre <i>Melanitta fusca</i>	HHH	XXX
42.		Kvinand <i>Bucephala clangula</i>	HHHH	XXXX
43.	S	Løppfiskand <i>Mergus albellus</i>		X
44.		Siland <i>Mergus serrator</i>	HHH	XXX
45.		Laksand <i>Mergus merganser</i>	HHHH	XXXX

46.	H	Vepsevåk <i>Fernis apivorus</i>	HH	XX
47.	S	Pallashavørn <i>Haliaeetus leucorhynchus</i>		Y
48.	S	Sivhauk <i>Circus aeruginosus</i>		XX
49.		Myrhauk <i>Circus cyaneus</i>		XXX
50.	S	Steppehauk <i>Circus macrourus</i>		(X)
51.		Hønsehauk <i>Accipiter gentilis</i>		
		a) <i>Accipiter gentilis gentilis</i>	HHHH	XXXX
		b) <i>Accipiter gentilis buteoides</i>		(X)
52.		Spurvehauk <i>Accipiter nisus</i>	HHHH	XXXX
53.		Musvåk <i>Buteo buteo</i>	HHHH	XXXX
54.		Fjellvåk <i>Buteo lagopus</i>	HHHH	XXXX
55.	S	Steppeørn <i>Aquila rapax</i>		X
56.		Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	HHH	XXX
57.		Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	HHH	XXX
58.		Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	HHHH	XXXX
59.		Dvergfall <i>Falco columbarius</i>	HHHH	XXXX
60.	S	Lerkefall <i>Falco subbuteo</i>		XX
61.	S	Jaktfall <i>Falco rusticolus</i>	HH	XX
62.	S	Vandrefall <i>Falco peregrinus</i>	H?-(HH)	XX
63.		Jerpe <i>Bonasa bonasia</i>	HHHH	XXXX
64.		Lirype <i>Lagopus lagopus</i>	HHHH	XXXX
65.		Fjellrype <i>Lagopus mutus</i>	HHHH	XXXX
66.		Orrfugl <i>Tetrao tetrix</i>	HHHH	XXXX
67.		Storfugl <i>Tetrao urogallus</i>	HHHH	XXXX
68.	S	Rapphøne <i>Perdix perdix</i>		XX
69.	S	Vaktel <i>Coturnix coturnix</i>		XX
70.		Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	HHH	XXX
71.	S	Vannrikse <i>Rallus aquaticus</i>		X
72.	S	Myrrikse <i>Porzana porzana</i>	H?	XX
73.	S	Åkerrikse <i>Crex crex</i>	H	XX-(XXX)
74.		Sivhøne <i>Gallinula chloropus</i>	HHH	XXX
75.	H	Sothøne <i>Fulica atra</i>	H	XXX
76.		Trane <i>Grus grus</i>	HHHH	XXXX
77.		Tjeld <i>Haematopus ostralegus</i>	HHH	XXXX
78.		Dverglo <i>Charadrius dubius</i>	HHH	XXX
79.		Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	HHH	XXXX
80.		Boltit <i>Charadrius morinellus</i>	HHH	XXX
81.		Heilo <i>Pluvialis apricaria</i>	HHHH	XXXX
82.		Tundralo <i>Pluvialis squatarola</i>		XXX
83.		Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	HHHH	XXXX
84.		Polarsnipe <i>Calidris canutus</i>		XXX
85.		Sandløper <i>Calidris alba</i>		XX
86.		Dvergsnipe <i>Calidris minuta</i>		XXX
87.		Temmincksnipe <i>Calidris temminckii</i>	HHH	XXX
88.		Tundrasnipe <i>Calidris ferruginea</i>		XX
89.		Fjæreplytt <i>Calidris maritima</i>	HHH	XXX
90.		Myrsnipe <i>Calidris alpina</i>	HHH	XXXX
91.	S	Fjellmyrløper <i>Limicola falcinellus</i>	HH	XX
92.		Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	HH	XXXX

93.		Kvartbekkasin <i>Lymnocyptes minimus</i>		XX
94.		Enkeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>	HHHH	XXXX
95.	H	Dobbeltbekkasin <i>Gallinago media</i>	HHH	XXX
96.		Rugde <i>Scolopax rusticola</i>	HHHH	XXXX
97.	S	Svarthalespove <i>Limosa limosa</i>		X
98.	S	Lappspove <i>Limosa lapponica</i>		X
99.	H	Småspove <i>Numenius phaeopus</i>	H	XXX
100.		Storspove <i>Numenius arquata</i>	HHH	XXXX
101.		Sotanipe <i>Tringa erythropus</i>		XXX
102.		Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	HHHH	XXXX
103.		Gluttsnipe <i>Tringa nebularia</i>	HHHH	XXXX
104.		Skogsnipe <i>Tringa ochropus</i>	HHHH	XXXX
105.		Grønnstilk <i>Tringa glareola</i>	HHHH	XXXX
106.		Strandsnipe <i>Actitis hypoleucos</i>	HHHH	XXXX
107.		Steinvender <i>Arenaria interpres</i>		XX
108.		Svømmesnipe <i>Phalaropus lobatus</i>	HHH	XXX
109.	S	Polarsvømmesnipe <i>Phalaropus fulicarius</i>		(X)
110.	S	Tyvjo <i>Stercorarius parasiticus</i>		XX
111.	H	Fjelljo <i>Stercorarius longicaudus</i>	H	XX
112.	S	Storjo <i>Stercorarius skua</i>		X
113.	S	Dvergmåke <i>Larus minutus</i>		X
114.		Hettemåke <i>Larus ridibundus</i>	HHFH	XXXX
115.		Fiskemåke <i>Larus canus</i>	HHHH	XXXX
116.		Sildemåke <i>Larus fuscus</i>	HHH	XXXX
117.		Gråmåke <i>Larus argentatus</i>	HHH	XXXX
118.	S	Polarmåke <i>Larus hyperboreus</i>		X
119.	H	Svartbak <i>Larus marinus</i>	H	XXXX
120.	S	Krykkje <i>Rissa tridactyla</i>		XX
121.	S	Rovterne <i>Sterna caspia</i>		X
122.	S	Splitterne <i>Sterna sandvicensis</i>		X
123.		Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	HHH	XXXX
124.	H	Rødnebbterne <i>Sterna paradisaea</i>	H	XX
125.	S	Svartterne <i>Chlidonias niger</i>		X
126.	S	Lamvi <i>Uria aalge</i>		XX
127.	S	Alke <i>Alca torda</i>		X-(XX)
128.	S	Teist <i>Cephus grylle</i>		X
129.	S	Alkekonge <i>Alle alle</i>		X
130.	S	Lunde <i>Fratercula arctica</i>		X
131.	S	Steppehøne <i>Syrnialpes paradoxus</i>		(X)
132.		Bydue <i>Columba livia</i>	HHHH	XXXX
133.		Skogdue <i>Columba oenas</i>	HHH	XXX
134.		Ringdue <i>Columba palumbus</i>	HHHH	XXXX
135.		Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	HHHH	XXXX
136.	S	Turteldue <i>Streptopelia turtur</i>		X
137.		Gjøk <i>Cuculus canorus</i>	HHHH	XXXX
138.	H	Hubro <i>Bubo bubo</i>	HH	XXX
139.	S	Snøugle <i>Nyctea scandiaca</i>	H?	XX
140.		Haukugle <i>Surnia ulula</i>		XXX
141.		Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	HHHH	XXXX

142.		Kattugle <i>Strix aluco</i>	HHH	XXX
143.	S	Slagugle <i>Strix uralensis</i>		(X)
144.		Hornugle <i>Asio otus</i>	HHH	XXX
145.	H	Jordugle <i>Asio flammeus</i>	H	XXX
146.		Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	HHHH	XXXX
147.		Nattravn <i>Caprimulgus europaeus</i>	HH	XXX
148.		Tåcnseiler <i>Apus apus</i>	HHHH	XXXX
149.		Isfugl <i>Alcedo atthis</i>		XX
150.	S	Blåråke <i>Coracias garrulus</i>		X
151.	S	Hærfugl <i>Upupa epops</i>		X
152.		Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	HHHH	XXXX
153.		Gråspett <i>Picus canus</i>	HHH	XXX
154.		Grønnspekk <i>Picus viridis</i>	HHHH	XXXX
155.		Svartspett <i>Dryocopus martius</i>	HHHH	XXXX
156.		Flaggspett <i>Dendrocopos major</i>	HHHH	XXXX
157.		Hvitryggspett <i>Dendrocopos leucotos</i>	HH	XXX
158.		Dvergspett <i>Dendrocopos minor</i>	HHHH	XXXX
159.		Tretåspett <i>Picoides tridactylus</i>	HHH	XXX
160.	S	Topplerke <i>Galerida cristata</i>		X
161.	S	Trelerke <i>Lullula arboraea</i>		XX
162.		Sanglerke <i>Alauda arvensis</i>	HHHH	XXXX
163.		Fjellerke <i>Eremophila alpestris</i>	HHH	XXX
164.		Sandevale <i>Riparia riparia</i>	HHHH	XXXX
165.		Låvesvale <i>Hirundo rustica</i>	HHHH	XXXX
166.		Taksvale <i>Delichon urbica</i>	HHHH	XXXX
167.		Trepplerke <i>Anthus trivialis</i>	HHHH	XXXX
168.		Heipplerke <i>Anthus pratensis</i>	HHHH	XXXX
169.	S	Lappiplerke <i>Anthus cervinus</i>		X
170.		Skjærpiplerke <i>Anthus spinoletta</i>	HH	XXX
171.		Gulerle <i>Motacilla flava</i>		
	S	a) Sørlig gulerle <i>M. f. flava</i>		X
		b) Såerle <i>M. f. thunbergi</i>	HHHH	XXXX
	S	c) Engelsk gulerle <i>M. f. flavissima</i>		X
172.		Vintererle <i>Motacilla cinerea</i>	HHH	XXX
173.		Linerle <i>Motacilla alba</i>	HHHH	XXXX
174.		Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>		XXXX
175.		Fossefall <i>Cinclus cinclus</i>	HHHH	XXXX
176.		Gjerdsmett <i>Troglodytes troglodytes</i>	HHHH	XXXX
177.		Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	HHHH	XXXX
178.		Rødstrupe <i>Erithacus rubecula</i>	HHHH	XXXX
179.	H	Nattergal <i>Luscinia luscinia</i>	HH	XXX
180.	S	Sørnattergal <i>Luscinia megarhynchos</i>		X
181.		Blåstrupe <i>Luscinia svecica</i>		
		a) <i>Luscinia svecica svecica</i>	HHHH	XXXX
	S	b) <i>Luscinia svecica cyaneola</i>		X
182.	S	Svartrødstjert <i>Phoenicurus ochruros</i>	H	XX
183.		Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	HHHH	XXXX
184.		Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	HHHH	XXXX
185.	S	Svartstrupe <i>Saxicola torquata</i>		X

186.		Steinskvett <i>Oenanthe oenanthe</i>		
		a) <i>Oenanthe oenanthe oenanthe</i>	HHHH	XXXX
	S	b) <i>Oenanthe oenanthe leucorrhoa</i>		(X)
187.		Ringtrost <i>Turdus torquatus</i>	HHHH	XXXX
188.		Svarttrost <i>Turdus merula</i>	HHHH	XXXX
189.		Gråtrost <i>Turdus pilaris</i>	HHHH	XXXX
190.		Måltrost <i>Turdus philomelos</i>	HHHH	XXXX
191.		Rødvingetrost <i>Turdus iliacus</i>	HHHH	XXXX
192.		Duetrost <i>Turdus viscivorus</i>	HHH	XXX
193.	S	Gresshoppesanger <i>Locustella naevia</i>		XX
194.		Sivsanger <i>Acrocephalus nahodnohaenus</i>	H	XX
195.	S	Myrsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	H	XX
196.		Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	HHH	XXX
197.		Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	HHHH	XXXX
198.		Møller <i>Sylvia curruca</i>	HHHH	XXXX
199.		Tornsanger <i>Sylvia communis</i>	HHHH	XXXX
200.		Hagesanger <i>Sylvia borin</i>	HHHH	XXXX
201.		Munk <i>Sylvia atricapilla</i>	HHHH	XXXX
202.	S	Østsanger <i>Phylloscopus trochiloides</i>		X
203.	S	Fuglekongesanger <i>Phylloscopus proregulus</i>		X
204.	S	Gulbrynsanger <i>Phylloscopus inornatus</i>		X
205.		Bøksanger <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	HHH	XXX
206.		Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>		
		a) <i>Phylloscopus collybita abietinus</i>	HHHH	XXXX
	S	b) <i>Phylloscopus collybita tristis</i>		X
207.		Løvsanger <i>Phylloscopus trochilus</i>	HHHH	XXXX
208.		Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	HHHH	XXXX
209.		Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	HHHH	XXXX
210.	S	Dvergfluesnapper <i>Ficedula parva</i>		X
211.		Svarthvit fluesnapper <i>Ficedula hypoleuca</i>	HHHH	XXXX
212.		Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	HHHH	XXXX
213.		Løvmeis <i>Parus palustris</i>	HHHH	XXXX
214.		Granmeis <i>Parus montanus</i>	HHHH	XXXX
215.	S	Lappmeis <i>Parus cinctus</i>		X
216.		Toppmeis <i>Parus cristatus</i>	HHHH	XXXX
217.		Svartmeis <i>Parus ater</i>	HHHH	XXXX
218.		Blåmeis <i>Parus caeruleus</i>	HHHH	XXXX
219.		Kjottmeis <i>Parus major</i>	HHHH	XXXX
220.		Spetmeis <i>Sitta europaea</i>	HHHH	XXXX
221.		Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	HHHH	XXXX
222.	S	Pirø <i>Oriolus oriolus</i>		X
223.		Tornskate <i>Lanius collurio</i>	HHHH	XXXX
224.		Varsler <i>Lanius excubitor</i>	HH	XXXX
225.		Nøtteskrike <i>Garrulus glandarius</i>	HHHH	XXXX
226.		Lavskrike <i>Perisoreus infaustus</i>	HHHH	XXXX
227.		Skjære <i>Pica pica</i>	HHHH	XXXX
228.		Nøttekråke <i>Nucifraga caryocatactes</i>		
		a) <i>Nucifraga caryocatactes caryocatactes</i>	HHH	XXX
	S	b) Sibirnøttekråke <i>N. c. maororhynchos</i>		XX

229.		Kais Corvus monedula	HHH	XXX
230.	H	Kornkråke Corvus frugilegus	H?- (HH)	XXX
231.		Kråke Corvus corone		
		a) Corvus corone cornix	HHHH	XXXX
	S	b) Svartkråke C. c. corone		X
232.		Ravn Corvus corax	HHHH	XXXX
233.		Stær Sturnus vulgaris	HHHH	XXXX
234.		Gråspurv Passer domesticus	HHHH	XXXX
235.		Pilfink Passer montanus	HHHH	XXXX
236.		Bokfink Fringilla coelebs	HHHH	XXXX
237.		Bjørkefink Fringilla montifringilla	HHHH	XXXX
238.	S	Gulirisk Serinus serinus		X
239.		Grønnfink Carduelis chloris	HHHH	XXXX
240.		Stillits Carduelis carduelis	HHH	XXX
241.		Grønnsisik Carduelis spinus	HHHH	XXXX
242.		Tornirisk Carduelis cannabina	HHHH	XXXX
243.		Bergirisk Carduelis flavirostris	HHH	XXX
244.		Gråsisik Carduelis flammea	HHHH	XXXX
245.	S	Polarsisik Carduelis hornemanni		XX
246.	S	Båndkorsnebb Loxia leucoptera		X
247.		Grankorsnebb Loxia curvirostra	HHHH	XXXX
248.		Furukorsnebb Loxia pytyopsittacus	HHH	XXXX
249.		Rosenfink Carpodacus erythrinus	HHH	XXX
250.		Konglebit Pinicola enucleator		XXX
251.		Dompap Pyrrhula pyrrhula	HHHH	XXXX
252.	H	Kjernebiter Coccothraustes coccothraustes	H	XX
253.		Lappspurv Calcarius lapponicus	HHHH	XXXX
254.		Snøspurv Plectrophenax nivalis	HHH	XXXX
255.		Gulspurv Emberiza citrinella	HHHH	XXXX
256.		Hortulan Emberiza hortulana	HHH	XXX
257.	S	Vierspurv Emberiza rustica		X
258.		Sivspurv Emberiza schoeniclus	HHHH	XXXX
259.	S	Svarthodespurv Emberiza melanocephala		X
	S	Lazulifink Passerina amoena		X

Vi håper denne artikkelen vil inspirere til flittigere innrapportering når uvanlige fugleobservasjoner gjøres i fylket. LRSK's adresse står på side 54.

LRSK takker alle som har bidratt med kritikk av avifaunlisten. En spesiell takk til Per Ole Syvertsen som har bidratt med en rekke nye opplysninger fra det pågående atlasarbeidet.

FUGLENES TERRITORIUM

TORE GUNNARSEN

I vår serie om litt mer spesielle emner innen ornitologien, vil vi i dag ta opp fenomenet territorium. De fleste oppfatter vel et territorium som et område en fugl forsvarer etter beste evne mot andre individer av samme art, men bildet er egentlig mer komplisert enn som så.

Sagt enkelt er dannelsen av et territorium den mest praktiske måten å forhindre overbefolkning med medfølgende sult, sykdom og død. Selve besittelsen av et territorium virker stimulerende på den reproduktive evne, stadig slossing elimineres og energi spares.

En rødstrupes verste fiende er ikke nødvendigvis en katt eller en spurvehauk, men en annen rødstrupe som konkurrerer om mat, reirplasser og det annet kjønns gunst.

Spredningen av individene medfører bedre utnyttelse av matressursene og sikrer oppveksten for avkommet i reviret. Et viktig utviklingsmessig poeng ved territorier er at overskuddsindivider må spre seg ut i terrengtyper hvor ernærings- og boforholdene er uvanlige for arten. Resultatet vil bli en kraftig seleksjon eller utvelgelse av de individene som viser best tilpasningsevne til ernæringstilbud, uvanlige reirplasser og reirmaterialer, klimatiske forhold etc. På denne måten kan nye underarter utvikles, og med tiden kan dette bli nye arter. Tenk bare på to nærstående arter som fjell- og lirype.

At det i de fleste tilfeller er et overskudd av individer i et område, ser en tydelig dersom et individ dør tidlig i forplantningsperioden. I løpet av forbausende kort tid, kanskje bare noen timer, er plassen erstattet av et nytt individ.

Den vanligste territorietyper hos fuglene er den hvor pardannelse og hekking skjer, og hvor fødeområdet ligger innen territoriet. Mer uvanlig er at arten bare foretar pardannelse og hekkeplassen beskyttes, mens næringssøk foregår på nøytral grunn (dykkere, svaner, kjerrhauker og rosenfink).

En tredje type kjennetegnes med den som storfugl, orrfugl og brushane har, nemlig at det bare er en liten spillplass som forsvarer.

Mange kolonihekkende fugler som pelikaner, skarver, måker, terner og svaler forsvarer derimot kun det aller nærmeste rundt selve reiret. Hos noen arter er det selve næringstilgangen som er den kritiske faktor, og disse forsvarer derfor først og fremst fødeområdet. Kjente eksempler er tyvjo og jordugle, og disse artene forsvarer et større område i næringsfattige år enn i gode år. Kattugla har derimot like store territorier i gode som dårlige år.

Også om vinteren dannes territorier, og en gruppe som spetter forsvarer både lagringsplasser og overnattingshull. Når arter som rødstrupe og linerle drar sørover, danner de seg egne territorier som de forsvarer og søker føde i.

En litt spesiell territorietyper som også må nevnes, er "soveplassen" som arten kan ha. Det viser seg at til tross for at støren overnatter i store flokker, er det likevel det samme individet som sitter på samme grein fra natt til natt.

Blant disse ulike territorietyper er det mange overgangsformer, og som et ytterpunkt kan nevnes at hos stjertmeisen er det ikke kjent noen form for territorieforsvar.

Størrelsen på territoriene varierer meget, men i de fleste tilfeller øker territoriet med fuglens kroppsstørrelse. En kongeørn kan ha et territorium på opptil 93 km², mens en liten fugl forsvarer kanskje bare 600-700 m². Det er særlig føden som er en viktig regulerende faktor for territoriестørrelsen. Tornskaten spiser mest insekter og har et territorium på 4-12 hektar, mens varsler, som i stor grad spiser småfugl og gnagere, har territorier som kan være ti ganger større.

Selv arter med omtrent samme kroppsstørrelse, for eksempel svarttrost og duetrost, kan på grunn av at de velger ulike biotyper med særegne ernæringsforhold, ha stor forskjell i territoriестørrelse. Svarttrosten trenger kanskje et område på 1200 m², mens duetrosten behøver nærmere 500.000 m².

Også de lokale forholdene kan være med på å bestemme territoriестørrelsen. Svartspetten trenger ti ganger større areal i Finland enn hva den behøver i enkelte områder i Tyskland.

Også styrken i sangen er ofte en indikator på om en art forsvaret et stort eller lite område.

Tilsettes kjønnshormoner på kunstig måte hos en hann i forplantningstiden, vil den begynne å forsvare et større territorium enn før. Dersom et individ har et stort territorium, virker dette spesielt tiltrekkende på det annet kjønn. Parringen skjer lettere, og hekkesuksessen øker tilsvarende.

Territoriet som forsvares er størst ved selve parringstidspunktet og avtar seinere. De tidligst ankomne individene kan innledningsvis forsvare relativt store områder, men disse må avgi grunn etter som individantallet øker. Dette er blant annet vanlig hos rødstrupe.

Territoriene forsvares med sang, truende positur eller som en siste løsning i form av kamp. Sangen er en enkel og effektiv metode ved at alle hører den og energiforbruket er lavt.

Vanligvis dannes territoriet av den tidligere ankomende hannen, sjeldnere av begge kjønn samtidig, mens det hos svømme-snipe er hunnen som etablerer og forsvaret territoriet.

Det mest typiske er at et territorium bare forsvares mot individer av samme art, men enkelte arter av dykkere, spetter og troster driver vekk alle fremmede inntrengere. I noen tilfeller hvor det er synlige forskjeller mellom hanner og hunner, jager hanner bort hanner, og hunner jager hunner. Hos en art som hettemåke hvor forskjellen mellom kjønnene er vanskelig å oppdage, jager begge kjønnene bort artsfrender uavhengig av kjønn.

Fuglene oppviser ofte stor trofasthet mot sine hekkeplasser fra år til år. Ungfugler eller førstegangshekkende slår seg ofte også ned i nærliggende områder av hvor de ble klekket ut, men dette varierer fra art til art. Fordelene med å velge samme hekkeplass fra år til år kan være flere, men det er en opplagt fordel å kjenne et lite område grundig, både for å finne næring og å komme unna fiender. Det er derfor heller ikke særlig overraskende at mange arter, som strandsnipe, låvesvale og gulerle, benytter samme overvintringsområde fra år til år.

Welty, J. C. 1975. The life of birds. Saunders Company, Philadelphia-London-Toronto.

ATLASPROSJEKTET

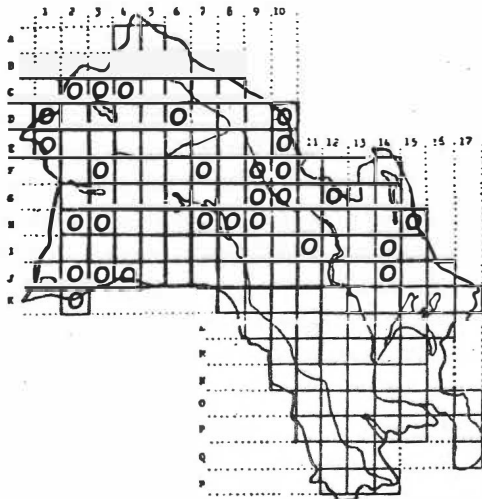
PER OLE SYVERTSEN

Det har nå gått 7 år siden atlasinventeringene tok til, og vi nærmer oss raskt prosjektets avslutning. De to felt-sesongene som gjenstår gjelder det derfor å utnytte godt. Utrustet med Buskskvetten nr. 2 for 1982 (atlasnummeret) har observatørene fortsatt et godt hjelpemiddel i felten, selv om materialet for 1983 ikke er med. Det var nemlig ikke så veldig mye nytt som kom fram forrige sesong. For nær sagt hver eneste art er tilleggene til 1982-rapporten så få at man fint kan benytte denne for kontroll av status.

Dermed var det heller ikke greit å velge ut artskart for denne artikkelen som ville vise noe mer enn bladets lesere tidligere har blitt presentert. Jeg avstår derfor fra å bruke plass på dette, og vil istedet knytte noen kommentarer til hvordan virksomheten bør utføres i de gjenværende somre.

Dekningen av de enkelte ruter

Selv om det har blitt innrapportert noen observasjoner fra alle våre 150 ruter, er det fortsatt nødvendig med bedre dekning av noen av dem. De dårligst kjente rutene er markert på kartet.

Dekningen av de enkelte arter

Det har innkommet opplysninger om konstatert, sannsynlig og mulig hekking av 183 fuglearter i Buskerud i årene 1977-1983. Av disse er det ikke rapportert om konstaterte hekkinger for 18 av artene i perioden, selv om flertallet av dem utvilsomt har hekket. De mest opplagte er trolig storspove, rødnebbterne, hubro, jordugle, nattergal og siv-sanger. Noen få arter kan muligens forekomme hekkende uten at de i det hele er innrapportert til meg, f.eks. vandre-falk, fjellmyrløper og trelerke. Etter høstens storinvasjon er det god grunn til å håpe på at haukugle for første gang vil bli funnet hekkende i Buskerud i 1984.

For mange av våre mer eller mindre vanlige hekkefugler er det fortsatt lite vi har fått vite på grunnlag av atlasinventeringene. For mange arter av rovfugl og ugler gir Svein Haftorns bok "Norges fugler" fra 1971 fortsatt like gode, ja til og med bedre opplysninger om utbredelse enn vi har klart å framskaffe i atlasprosjektet. Jeg er sikker på at mange av medlemmene rundt i Buskerud fortsatt sitter inne med verdifulle observasjoner og hekkefunn!

La oss ta for oss fuglefaunaen gruppe for gruppe og se raskt på hvordan deknningen er idag. Svømmefugler som lommer og ender er stort sett rimelig bra dekket, selv om endel fåtallige arter selvfølgelig kan være noe mer utbredt enn kartene gir inntrykk av. Rovfuglene har vi allerede vært borte i, og det er vanskelig å skille ut hvilke arter som er mest underrepresentert i materialet. Kanskje har fjellvåken vært lettest å observere.

Hønsefuglene håper jeg det vil være mulig å få inn mer opplysninger om fra leserne. Husk at leikadferd også er hekkeadferd! Tranen er trolig også endel underrepresentert i materialet så langt.

Vadefuglene er et stort kapittel, med svært varierende dekningsgrad fra art til art. Dårligst kartlagt er kanskje dverglo, sandlo, boltit, storspove og noen arter som hovedsakelig fins helt vest i fylket: temmincksnipe, fjæreplytt, myrsnipe, brushane, dobbeltbekkasin og svømmesnipe. Måkene kjenner vi trolig rimelig bra, men vær oppmerksom på terner

i innlandet, samt fjelljoen.

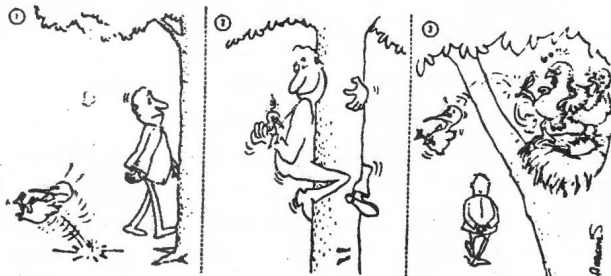
Bydue, skogdue og tyrkerdue er ikke overbevisende dekket. Blant uglene er det bare perleugle og kanskje kattugle som ser ut til å være godt representert. Nattravnen er trolig også mer utbredt enn kartet tilsier. Som siste gruppe før spurvefuglene er spettene generelt vanskelige å registrere, og særlig dårlig dekket synes gråspett, grønnspekk, dvergspett og trétåspett å være.

Den store ordenen spurvefugler er i alminnelighet den fuglegruppe som er lettest å inventere. Blant de 81 artene det foreligger opplysninger om er det da også bare et fåtall som nå er dårlig kjent, foruten de helt sjeldne. Minst kjennskap har vi nok til utbredelsene av fjellerke, duetrost, flere sangere, løvmeis, korsnebbene og kanskje et par finker til, foruten snøspurv og hortulan. Det er selvfølgelig andre arter vi også trenger vite mer om, f.eks. hvor utbredt gul-erla er på flatbygdene. Spennende ny informasjon om arter som bøksanger, spettmeis, tornskate, varsler, kaie, pilfink og tornirisk innbyr til søk i nye områder. Ikke minst er vintererlas kart et eksempel på at det fins spennende oppgaver i kartleggingen av Buskeruds fuglefauna!

Rapporteringen av opplysningene

Fullstendig oversikt over kodebetegnelser og ruter fins i atlasnummeret av Buskskvetten. Atlaskjemaer fås ved henvendelse til meg. Bli ikke sittende på opplysninger. Husk at ditt materiale behandles konfidensielt om du krever det. Husk også at funn av fugler på LRSK-lista må inn til behandling i den komiteen.

Min adresse står på side 54.

HØST I HEGREBUKTA

Tekst og foto

TOM SCHANDY

Det er en tidlig augustmorgen - høst i hegrebukta. Det er en fantastisk morgen. Ikke en sky på himmelen. Sjøen er tindrende blå med små båter som ligger og dupper i havflaten. Klokka er halv sju. Det er fortsatt morgenkjølig, men om ikke lenge vil det være stekende varmt her. Balderbrå og ville rosebusker blomstrer praktfullt. Disse vekstene kan man glede seg over til langt ut i september. På syltynne spindelvev er små og runde vanndråper avsatt flott og rytmisk.

Det er trangt der jeg sitter i min lille kamuflesjehytte bygd av drivved ved den grunne brakkvannsbukta. Foran meg står kameraet med en kanon av en 600 mm telelinse påmontert. Bak meg står ryggsekken og fungerer som hodepute når jeg trenger en hvil. Og på en liten kasse sitter jeg med kikkerten rundt halsen. Venter spent! På hva? Hegrene. Bukta er nemlig et yndet tilholdssted for disse majestetiske og sky villmarksfuglene i høstmånedene. Aldri før månedsskiftet juli/august kommer de hit. Da er nemlig ungene i hegrekoloniene sørpå flyvedyktige, og foreldrene fritatt for ålt ansvar. Her i omegnen hekker ingen hegrer. Hegrene har det godt i bukta. Sjelden er det folk her nede. Rolige steder er jo blitt en mangelvare, dessverre. Så når hegrebukta er en slik uforstyrret plett, er det ikke rart at både 10 og 20 hegrer samler seg her for å ta livet med ro og bedrive fiske. Helt til desember, ja av og til helt til januar, holder hegrene stand i bukta. Da legger vanligvis isen seg, og hegrene må flykte sørover til mer gjestmilde strøk.

Tiden faller sjelden lang i min enkle, trange kamuflesjehytte. Mens jeg venter på at hegrene skal melde sin ankomst, morer jeg meg med å kikke på det øvrige fuglelivet. Og det er rikt! De store mudderstrendene utenfor hytta er et stort og verdifulle matkammer, og det vet fuglene å verdsette. Her raster

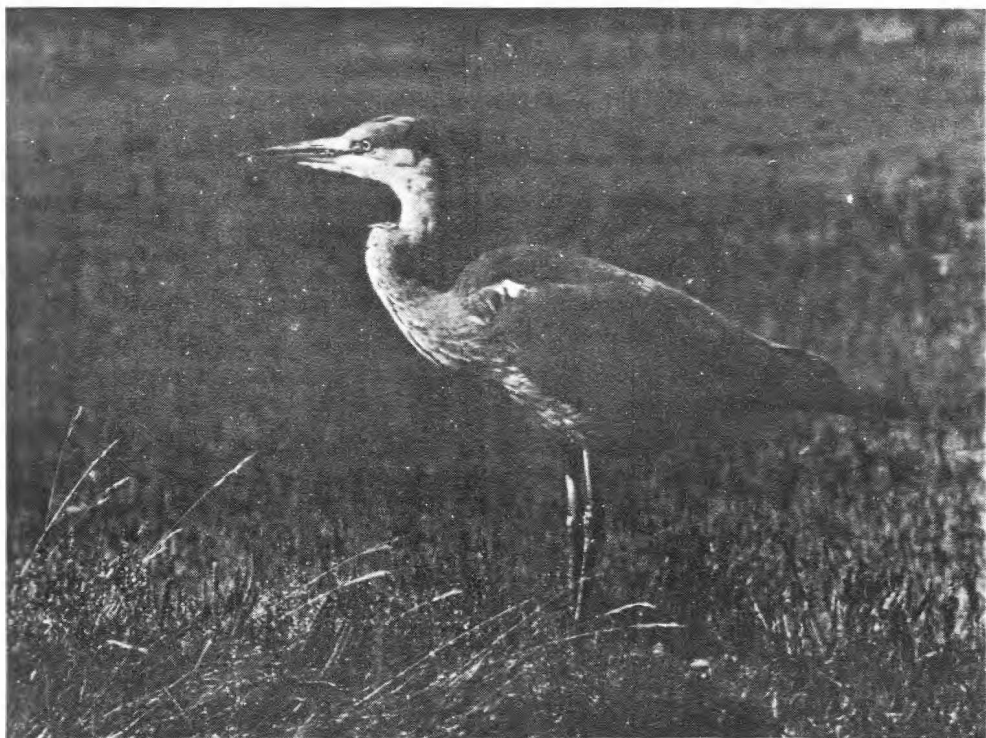
en god del ender og vadere på den lange veien sørover til vinterkvarterene. Er en riktig heldig det også at en mer eller mindre sjelden fugl avlegger bukta et besøk. Så som ringgås, alkekonge, dvergsvane og vandrefalk er virkelige godbiter på den ornitologiske menyen.

En del grønnstilk og strandsnipe spankulerer omkring på grunnene, de har hovedtrekket akkurat nå. Der det er noe tettere med vegetasjon har langnebbete enkeltbekkasiner tilhold. Pipende gluttsniper og en og annen sotsnipe fra det høye nord livnærer seg også godt ute i gjørma.

Med ett kommer fiskeørnen over bukta. Med langsomme vingeslag "ror" den over bukta. Så oppdager den noe. Fiskeørnen stopper opp og "stiller", mens vingene arbeider febrilsk for å holde stillingen. Ørnen har oppdaget fisk. Plutselig slipper den seg nedover som et prosjektil og forsvinner under vannet med et praktfullt plask. Spenningen er stor da ørnen sekundene etter hever seg opp over vannflata. En stor skuffelse både for ørnen og for meg. Det ble bomslag. Synd, men selv den beste kan jo ta feil. Fiskeørnen rister vannet av seg og gjør seg klar til et nytt forsøk. Neste gang den stiger opp av vannet henger det en liten, sprellende flyndre i de sylskarpe klørne. Måker og terner oppdager fort nyheten, og skrikende følger de etter fiskeørnen, men gir seg fort da den setter kursen innover høye åser hvor store fiskeørnunger kanskje venter på siste matforsyning før de må greie seg selv i den store, vide verden.

Så plutselig! Et hest, kraftig "kræikk" høres fra luften. Forsiktig kikker jeg opp gjennom et hull i hytteveggen. Jo, mistanken min er riktig. Det er hegren. Med halsen i s-form og de lange bena stikkende ut bak kroppen som balanseror flyr den så elegant som noen kan tenke seg. Hegren minner nesten om et stort, tungt bomfely der den kommer på store, brede vinger. Hegren kommer over bukta med langsomme, rolige vingeslag. Fuglen mister høyde, den seiler nedover. Bena blir svingt fremover, fuglen retter seg opp i luften og bakser kraftig med vingene for å bremse på farten. Og så vips sitter den der elegant midt ute i vannet. Det er minst 50 m ut til den, og

det er noe for langt for fotohold. En stund sitter hegren bare og speider og liksom leter etter farer. Meg ser den ikke der jeg sitter bommende stille og godt skjult i gjemslet. Ingen fare er forbundet med kamuflasjehytta, den har stått der i snart uminnelige hegretider. Flere hegrer melder sin ankomst med høye, hese skrik. Alle hegrene kommer fra et skogholt i nærheten. Dit fløy de da jeg prøvde å snike meg ubemerket ned i bukta. Vel, nå er de tilbake igjen. Syv langhalsede fugler alt i alt. Rett etter landingen setter flere hegrer igang med noen eiendommelige strupelyder, en slags snadring jeg ikke har hørt maken til, og som jeg ikke vet hva skal være godt for.

Her sitter hegren på sin yndlingssitteplass oppe på en grastust.

Ingen farer er oppdaget, fjærdrakten er pusset ren og fin. Og så er alt klappet og klart for hegrene til å innta frokosten. Med hodet høyt hevet og med forsiktige, avmålte skritt skrider de frem over grunnene som stolte, ærbødige monarker. Det er alltid like fascinerende å se en hegre på fisketur. Den er vel bortimot meteren høy, er stort sett grå og har lange vade-føtter som er fine å bruke på litt dypere vann. Det kan virke som om fuglene er overdrevent forsiktige når de er ute på fiske. Men hegrene er nødt til å være varsomme om de skal greie å fange lynraske fisker som smetter unna ved den minste bevegelse i vannet. Dette med å vade rundt er en metode for å skaffe mat. En annen metode er å stå stille på samme flekken og vente på at et bytte skal komme innenfor rekkevidde. Og det er en metode som krever en grenseløs tålmodighet, en tålmodighet mange sportsfiskere skulle ønske de hadde hatt.

En hegre som benytter metoden med å vade omkring, oppdager plutselig noe nede i vannet. I løpet av et øyeblikk skyter den lange halsen med det dolkformede nebbet lynraskt ned gjennom vannskorpa og snapper offeret. Ei flyndres liv er beseglet. Hegren letter fra fangstplassen på en halv meter dypt vann og flyr bort til en sandbanke et stykke bortenfor hvor den kan fordøye frokosten tørrskodd. På sandbanken sitter det allerede to hegrer. Hegren begynner omhyggelig å vaske flyndra. De andre hegrekompisene spankulerer nysgjerrig bort for å se hva den ene driver med. Men fred i måltidet vil hegren ha, slår med vingene og jager de andre interesserte, sultne hegrene på betryggende hold. Etter fem minutter er flyndra fin og ren.

Men så kommer et problem. Hvordan skal hegren klare å svelge den digre flyndra når den skal gjennom en så lang og trang hals? Det er et komisk øyeblikk. Hegren snur og vender på fisken og vet liksom ikke hvordan den skal klare å få den ned. Så enelig! Sakte beveger fisken seg nedover i halsen som blir tykkere og tykkere. Fisken stanser opp et minutt eller to i den trange halsen før den endelig forsvinner ned i magesekken. Det er jamen ingen enkel affære å svelge ei stor, bred flyndre.

Det er gått noen timer. Hegrene er ferdige med frokosten. De er gode og mette. En lang stund har de sittet ute på grunnene. Men nå viser den ene hegren tydelig uro. Den vil ikke sitte der lenger i den våte gjørma. Det bakser i tunge vinger, og med langsomme vingeslag kommer hegren rett i mot meg og hytta mi. Jeg tror med en gang den vil bort til skogholtet. Men hegren vinner ikke høyde, bare flyr rett frem en meter over bakken. Hver nerve i kroppen min blir med ett spent, fingrene klamrer om kamerautstyret. Jeg håper på at det er nå det virkelig vil skje. At jeg etter mangt et opphold i denne hytta endelig får ei hegre på kloss hold.

Nærmere og nærmere kommer den. Og så lander den elegant bare få meter unna meg. Jeg sitter bommende stille, mens jeg jubler inni meg. Jeg føler det som et privilegium å få oppleve denne tålmodige og majestetiske fiskeren i "close-up", denne sky villmarksfuglen som vanligvis ikke tillater mennesket å komme nærmere enn 2-300 meter. Det er en skinnmager fugl jeg har fremfor meg. Hegren består jo nesten bare av fjær og ben. Og vekten? Litt over halvannen kilo. Og det er lite for en meterhøy fugl med et vingespenn på nærmere 140 cm. Det er tørr sandstrand der hegren sitter. Det var noe annet enn den våte gjørma ute i bukta. Hegren krøller halsen sammen og legger den ned mellom skulderbladene. Den er tydeligvis trøtt, sitter og småblunder i et sett. Jeg er nervøs. Redd for at fuglen skal fly før jeg får fotografert den. Her har jeg en enestående sjanse til å få supre bilder. Men kameraet står i en helt annen stilling. Etter at jeg har roet meg litt over denne storartede opplevelsen som en hegre på kloss hold er, begynner jeg sakte, men sikkert å vri kameraet i retning av den nå sovende hegren. Hegren slår plutselig øynene opp. Bare den ikke ser bevegelser nå. Jeg tør knapt puste. Nå gjelder det virkelig å være stille.

Men hegren oppdager ikke noe mistenkelig. Den oppdager ikke at like ved sitter mennesket, hele økosystemets fiende, og lurar. Dette individet av arten menneske hadde heldigvis for hegren kun edle hensikter.

Omsider kan jeg puste ut. Kameraet er i stilling. Hegren er i fokus. Alle innstillinger riktige. Så trykker jeg på utløseren. Klikk - ingen reaksjon. Et klikk til, og fortsatt ingen reaksjon. Så klikkes en hel serie av fuglen. Det er en storslått opplevelse å ha denne villmarksfuglen så nær innpå livet. De øynene, det nebbet, det er nesten som et gufs fra fortiden. Det er et trolskt blikk i hegrens knallgule øyne. Så uheldigvis Jeg gjør en brå bevegelse. Hegren sitter plutselig med halsen helt utstrakt og speider. Den vet ikke hva det var for en bevegelse. Men at det er noe mystisk her, det skjønner den. Så derfor, sekundet etter er den på vingene og flyr ut til kameratene sine lenger ute i bukta.

En annen hegre har vadet tvers over bukta og satt seg på en grastust 20 meter unna. Nært innpå det også, synes jeg. Akkurat denne grastusten ser ut til å være en yndet sitteplass for hegrene. Masse hegreekskrementer og store, grå hegrefjær vitner om det. Også av denne hegren får jeg en del bilder.

Klokka er blitt elleve. Hegrene er for lengst ferdige med morgenmaten. Som store "concorde" letter hegre etter hegre fra grunnene og skrur seg opp under himmelen. Halsen i s-form, de høye, hese og trolske "kræikk" er det siste jeg hører, før de setter kursen til skogholtet hvor de skal sitte og meditere i grantoppene til utpå ettermiddagen. Da er det tid for kveldsfiske. Hegrene spiser kun et par ganger om dagen.

Jeg behøver ikke lenger være redd for å skremme hegrer. Stiv og støl krabber jeg ut av kamouflasjehytta etter 4-5 timers sittestilling på en kvadratmeter stor flekk. Det føles herlig å kunne strekke bena igjen. Timene i hytta hadde neimen ikke vært bortkastet. Det er med en stor opplevelse rikere jeg etter å ha pakket utstyret sammen beveger meg hjem fra hegrebukta den solrike og spennende augustdagen.

SJØFUGLHØSTEN 1983

Per Ole Syvertsen

Sjøfugl er ikke det man vanligvis forbinder med Buskerud, fylkets beliggenhet og geografi er for typisk østlandsk til det. Riktignok har vi i kommunene Røyken og Hurum bortimot 140 km strandlinje, men mesteparten av denne befinner seg innenfor det trange innløpet til Drammensfjorden, langs Drøbaksundet og i fjorden innenfor. Først ved spissen av Hurumlandet utvider Oslofjorden seg og byr på åpnere marine forhold. Det er derfor ikke å forundres over at sjøfugl har blitt betraktet som sjeldenheter og tilfeldige gjester i Buskerud. Ser man bort i fra de hekkende artene, hovedsakelig måker og makrellterne, skal da også nesten alle sjøfuglarter beskrives for den lokale sjeldenhetskomiteen (LRSK). Bare storskarven betraktes som regelmessig forekommende.

16.10.83 dro jeg sammen med Øivind Syvertsen til spissen av Hurumlandet for å se etter sjøfugl. Vi var kjent med at det de tre siste årene hadde opptrått store mengder lomvi i indre Oslofjord høst og vinter, og at arten på det tidspunkt forekom i tusentall på fjorden. Vår tanke var derfor å bekrefte at denne masseforekomsten også måtte berøre Buskerud. Noen spredte observasjoner var gjort de siste årene, men disse er neppe særlig representative for den reelle forekomst. Besøksfrekvensen har nemlig vært lav.

Dagen sammenfalt med en periode med kraftige sørlige vinder inn fjorden, og vi håpet dette skulle medføre at også annen vinddreven sjøfugl kunne observeres. Vindforholdene i Skagerak var denne høsten slik at det er den mest sannsynlige årsak for å forklare masseforekomsten av lomvi i Oslofjorden. Vi ble ikke skuffet over utbyttet av turen. Våre antagelser skulle langt på vei slå til.

Første stopp gjorde vi ved Sagene. Ganske snart hadde vi oppdaget de første krykkjene blant de øvrige måker. Det var stadig alkefugl å se, og selv om mange vanskelig lot seg artsbestemme under de rådende observasjonsforhold dreide det seg utvilsomt nesten bare om lomvier. Det fikk vi bekreftet gjennom hele dagen

når artsbestemmelse var mulig. Turens største overraskelse inntraff også her ved start, nemlig en storjo som kom seilende like over bilen. Storjo er en ny art for Buskerud.

Vi forflyttet oss så til området mellom Holmsbu og Rødtangen. Her ved Drammensfjordens ytterste deler fant vi den største krykkjeflokken vi skulle få se, 16 årsunger og 2 voksne fugler. Det var også flere alkefugler å se, og med bilen stående helt ute på Rødtangen brygge kunne vi gjennom sidevinduet se og fotografere en alke på få meters hold. Arten er ifølge Buskeruds avifaunaliste ikke rapportert fra fylket etter ca 1940.

Neste observasjonspunkt la vi til Tofte brygge. Herfra er utsikten til øyene sør for Hurumlandet upåklagelig, og etter få minutter hadde vi registrert minst 6 adulte/subadulte og 4 unge havsuler. Heller ikke denne arten er tidligere beskrevet fra Buskerud.

Litt lenger øst fant vi en brukbar observasjonsplass ved Bispen. Vi så en ung havsule, flere krykkjer, og småflokker av alkefugl på vei inn fjorden. Det eneste stedet vi ble skuffet var på Filtvet brygge - herfra så vi faktisk bare en lomvi.

Kart over Oslofjorden (over) og observasjonspunktene på Hurumlandet.

Tilbake på Tofte brygge så vi igjen bli a havsuler. En etter-slenger av en tjeld fløy også forbi. Nå var imidlertid klokka blitt 4 på ettermiddagen, og vi begynte å bli fornøyde. Det hadde vært et ufyselig vær, med bitende vind og kraftige regnbyger. 4½ times observasjonsvirksomhet hadde resultert i to nye arter for fylket, en førsteregistrering på mer enn 40 år, og en rekke andre observasjoner for LRSK. Jo, vi hadde all grunn til å være fornøyde med turen.

Dette var ikke de eneste rapporteringsverdige observasjoner av sjøfugl som ble gjort i Buskerud denne høsten. Lomvier og krykkjer ble flere ganger seinere sett lenger inn i fjorden, i både Røyken og Hurum. De virkelig store tallene med alkefugl som ble registrert i Oslo og Akershus ble imidlertid ikke funnet her. 16.10 regnet vi med at vi artsbestemte minst 40-50 lomvier ved spissen av Hurumlandet, mens tallet på ubestemte alkefugler samtidig bare ble notert å være mer enn 100. Det kan spekuleres om ikke hovedmengden av lomvier allerede hadde passert inn fjorden på dette tidspunkt, og befant seg i Oslo og Akershus. Vi registrerte ikke noe utgående forflytninger, men dette kan heller ikke forventes slik vindforholdene var.

Vi oppsummerte at vi hadde hatt 8-10 adulte/subadulte og minst 6 unge havsuler, og minst 40-50 krykkjer, hovedsakelig årsunger. Det er ingen tvil om at disse artene forekom såpass tallrike nettopp på grunn av vinden. Bare en uke tidligere, 9.10, var jeg på Langøya utenfor Holmestrand, ca 4 km fra Rødtangen. Det hadde da enda ikke satt inn med vindene, og det fantes heller ikke sjøfugl å se, annet enn noen få individer av de måkeartene som hekker i distriktet.

Hvilken lærdom kan vi så trekke av dette? Den mest opplagte konklusjon er at sjøfugltitting er en forsømt del av ornitologien i Buskerud. Ved å besøke spissen av Hurumlandet under og like etter slike høststormer som vi hadde i midten av oktober vil nok flere arter vise seg å opptre regelmessig. Dette gjelder sannsynligvis arter som havhest, havsule, tyvjo, krykkje og trolig flere arter av alkefugl. Det burde også være muligheter for å registrere større sjeldenheter, slik som lirer, havsvale, stormsvale, toppskarv, polarjo, fjelljo og storjo. F eks havlire burde også kunne forekomme under tilsvarende forhold i mai/juni. Så med det er ballen kastet til alle sjøfuglinteresserte i Buskerud!

GUNNAR LID ER DØD

Den tragiske meldingen om Gunnar Lids bortgang sist sommer kom som et sjokk på det naturinteresserte Norge. Gunnar var på vei ut til Hernyken i Røst på kvelden 1. august, men han kom aldri fram. Omstendighetene omkring drukningsulykken forble ukjente.

Gunnar Lid var et velkjent navn og en sentral person innen store deler av norsk ornitologi. Ikke minst i vår naboforening i Oslo og Akershus, hvor han i en årrekke var den selvskrevne formann og møteleder, gjorde han et utslettelig inntrykk. Jeg tilhører selv en generasjon fugletittere og et miljø som vokste opp under innflytelse av Gunnars lederskap. Med sitt utadvendte vesen og store menneskelige egenskaper fikk han venner i alle leirer, og mange naturinteresserte kom i kontakt med ham gjennom henvendelser til Zoologisk Museum i Oslo, hvor han hadde sitt daglige virke.

Hvordan var så Gunnars forbindelser til Buskerud? Her kan bare nevnes noen få momenter. Han var en mye brukt foredragsholder, og lokallagene i Hallingdal, Øvre Eiker og Drammen fikk alle nytte godt av denne virksomheten. Han satte stor pris på naturen på Hardangervidda, og avla høyfjellssletta mange besøk, ja valgte til og med å legge turen dit da han optrådte som gjest i programposten "Min natur" i NRK-TV. I Hallingdal drev han sammen med lokale krefter studier over laksandas biologi.

Det er vondt når mennesker en kjenner går bort, og mange føler tapet av Gunnar Lid. Det er derfor naturlig at mange har grepet til pennen etter hans død. Nekrologer skrevet av mennesker som sto Gunnar nær kan leses i tidsskriftene "Fauna", "Vår Fuglefauna" og "Toppdykkeren". Det arbeides også på en minnebok om mennesket, zoologen og filatelisten Gunnar Lid, og et minnefond som bærer hans navn ble nokså spontant opprettet.

Per Ole Syvertsen

NOF. ØVRE EIKER LOKALLAG

ARSBERETNING FOR 1982

Møteinnkallelse sendes til 67 personer mot 71 i 1981.

Antall betalende medlemmer i 1982: 49

Styret har i 1982 bestått av:

Formann: Magne Sjøblom

Nestformann: Kjell Værnes

Sekretær: Dagfinn Kolberg

Kasserer: Karl Øyvind Solum/Asbjørn Værnes

Styremedlem: Bjørn Nyhus

Varamenn: Asbjørn Værnes og Arne Nævra

Revisorer: Tore Bergan og Anders Hals

LRSK Buskerud: Anders Hals

Feltutvalg Buskerud: Odd Einar Aas

Avifaunistisk kartotek: Bjørn Nyhus

Materialforvaltere: Asbjørn og Kjell Værnes

Redaksjonsmedlem i Buskskvetten: Anders Hals

Etter forrige årsmøte er det avholdt 8 medlemsmøter på Hokksund gymnas. Gjennomsnittlig frammøte ca. 17.

Populære innslag:

25.2 Halvdan Møller: Fugleliv i Vestfold

25.3 Odd Reidar Fremming: Kongeørn

29.4 Rune Bergstrøm: Jomfruland Ornitologiske Stasjon

27.5 Anders Hals: Slimbridge i England

31.8 Medlemmene viste egne bilder

28.9 Ulf Myrvold og Dagfinn Kolberg: I hønsehaukskogen
Kjell Erik Andal: Fugleliv i Libanon

26.10 Ole Wiggo Røstad: Fuglefjellsfugler

30.11 Tom Schandy: Streiftog i naturen

Ekskursjoner i 1982:

27.3 Ugleekskursjon i Jungern-traktene.

Både spurveugle og perleugle ble hørt.

19.5 - 23.5 Tåkern i Sverige

30.9 - 3.10 Falsterbo i Sverige. 101 arter observert.

Foreningens innsats i atlasprosjektet var dessverre svært dårlig i 1982.

Styret

REGNSKAP FOR 1982

	INN	UT
Kassabeholdning	293,60	
Postgiro	178,15	
Bankkonto	1787,00	
Salg	170,00	
Medlemskontingenter	1850,00	
Kommunal støtte	2500,00	
Utlodning	82,00	
Vasking og vaktmesterarbeid		450,00
Kopiering og konvolutter		141,25
Telefon		117,00
Foredragsholdere		650,00
Frimerker		948,75
Annonsenota		63,85
Underskudd og subsidiering av ekskursjoner		1260,00
Postboksavgift		25,00
	6860,75	3655,85
Kassabeholdning		189,75
Postgiro		728,15
Bankkonto		2287,00
	6860,75	6860,75

Velkommen til.

BYENS EGET BYRÅ

DR Drammen
Reisebyrå as.

BORSEN 83 68 86, BRAGERNES TORG 13
 AVD Strømsø Feriesenter ved Rutebilstasjonen, tlf. 836420/832597
 AVD Ligo, tlf. 834110/831449

NOF, DRAMMEN LOKALLAG

TOM SCHANDY

MØTER VÅREN 1983

27. januar. På dette første møtet i 1983 fikk vi *Ole Wiggo Røstad* på besøk. 19 stykker hadde møtt opp for å høre Ole Wiggo kåsere om våre fuglefjellsarter. Han fortalte om deres økologi og plass i det store, yrende fuglefjellssamfunnet. Dessuten tok han for seg forskjellige trusler mot våre fuglefjellsfugler. Han er i år engasjert for tredje år på rad i Røstprosjektet hvor man prøver å finne årsakene til at alle lundeungene dør hvert år.

17. februar. Orientering om medlemsundersøkelse i foreningen. Styret ønsker å finne ut hvor mange medlemmer som er interessert i mer praktisk rettet ornitologi med deltagelse i eventuelle prosjekter. Foredragsholder var *Johan Christian Frøstrup* fra Zoologisk Museum i Oslo. Han viste lysbilder fra knoppsvane-prosjektet i Norge som han er ansvarlig for. Han tok nøye for seg artens hekkebiologi. 17 stykker deltok.

17. mars. Orientering fra styret om en fugleutstilling foreningen skulle arrangere i DT-BB's avissenter i Drammen, og om foreningens medlemsbibliotek. Dette har nå fått plass i et skap på Drammen Folkebibliotek. Med denne ordningen vil foreningens litteratur være lettere tilgjengelig for medlemmene. *Bjørn Tore Bækken*, biologistudent ved Universitetet i Oslo, kåserte om sine hjem-trakter i Trysil. Det ble bl.a. møte med kongeørn, perleugle og vierspurv, som har sitt kjerneområde i nettopp disse strøk. 20 stykker deltok.

21. april. Dosent *Lauritz Sømme* tok de 22 fremmøtte med på en lysbildereise til pingvinenes og elefantselenes verden, nemlig Antarktis. Sømme har vært med på hele 4 ekspedisjoner til dette unike kontinentet.

19. mai. Istedenfor å sitte inne ble det fuglesangtur i åsen denne maikvelden. 12 stykker var med. Vi fikk lytte til de vanligste arters kveldssang. Også den spesielle bøkssangeren fikk vi høre flere steder. Turen gikk til Svarttjern hvor vi så kvinand.

TURER VÅREN 1983

Kun to av foreningens medlemmer trosset kulde og sterk blåst og ble med på tur til *Grunnane og Sandebukta i Vestfold 6/2*. En spurvehauk var det første vi så på veien utover. Vi kjørte først til Grunnane hvor det var svært lite fugl. 4 voksne sangsvaner, 2 voksne knoppsvaner og noen kvinender og stokkender var alt som var å se. Selv om de store tallene uteble, var det noe mer fugl i Sandebukta. Totalt observerte vi her 31 sangsvaner og 49 knoppsvaner på runden, og de fleste av disse lå i den innerste delen av Sandebukta. Her holdt også 4 gråhegrer fortsatt stand mot vinteren. Ellers kunne vi telle 60-70 stokkender, 5-10 kvinender og en flokk på 27 fargerike laksender.

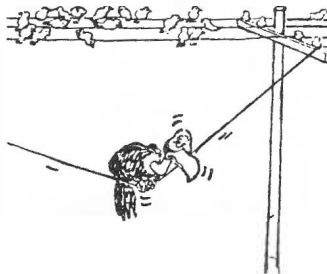
Det var 9 forventningsfulle deltagere som 8/5 møtte opp på jernbanestasjonen kl. 6 om morgenen. Men én manglet, og det var undertegnede, og som foreningens formann var det ekstra flaut å bli vekket av sine "undersåtter" så sent som 6.30 om morgenen. Jeg kunne bare skylde på for mye orreleik, men det skulle jo ikke gå på bekostning av foreningsdriften....

Vi skulle til *Hellesjøvannet* langt sørøst i Akershus, og i innkallelisen ble det garantert for arter som horndykker og taffel-and. Disse sviktet ikke. Fra fugletårnet hadde vi bra utsikt over hele vannet, og gjennom teleskopet zoomet vi inn 3 horndykkere. Hellesjøvannet er kanskje den eneste faste hekkeplassen for denne arten i Sør-Norge. Taffelanda, som ellers er en sjelden art, var her vanlig med i alle fall 20-30 individer. Inne i denne flokken la vi merke til en annen noe mer uvanlig andeart. Den var på størrelse med stokkand og var gråaktig. Undergumpen var svart, og et hvitt vingespeil lyste mot oss. Ved en rask sjekk i leksikonet ble det gjort klart at dette ikke var noen art vi i styret hadde garantert for, nemlig en snadderand hann. Arten er bare registrert en gang tidligere ved Hellesjøvannet, men det foreligger også noen funn fra andre steder i Akershus. Så dette var virkelig en godbit å få med seg, ny for de fleste.

Ellers var toppdykkeren en særpreget art i vannet. Av andre ting ble det observert knoppsvaner, krikkender, toppender, en bergand hunn, kvinand, fiskeørn og 4 grønnstilker. Når vi senere forflyttet oss til andre siden av vannet, fikk de fotointeresserte muligheten til å knipse de fargerike horndykkerne på 15-20 meters hold. På hjemveien dro en av bilene innom Østensjøvannet i Oslo, og her fikk man sjansen til bilder av toppdykker, sot- og sivhøne.

4/6. Lokallaget arrangerte denne lørdagskvelden ekskursjon til *Fiskumvannet* for å lytte etter nattsangere. Til tross for noe ustabil vær og "Dynastiet" på TV møtte 8 stykker opp for å lytte til vår nattlige del av fuglefaunaen. Turen gikk først til nordenden av vannet og langsmed jernbanen bort til Måsnesmyrene. Her hadde undertegnede dagen i forveien hørt både siv-sanger og rørsanger. Ingen av disse lot sin spesielle røst lyde denne natta, men i stedet ble vi møtt med intens plystring ute fra det spirende myrgraset. Her satt en myrrikse og gjorde store forsøk på å få tak i make. Myrrikse er en sjelden art, selv om den opptrer nesten årlig ved Fiskumvannet. Enkeltebekkasinen var også å høre fra den grå nattehimmel med sin karakteristiske mekring, frembrakt av de to ytterste halefjærene i vibrasjon med luften.

Deretter gikk turen til sørenden av vannet. Ved Fiskum gamle kirke kom deltagerne helt innunder treet hvor selveste nattergalen holdt sangoppvisning. På kloss hold viser det seg at fuglen har et enda større sangrepertoar enn man hører på litt avstand. På motsatt side i sørenden satt det også to gresshoppe-sangere og sirret av full hals. Deltagerne var fornøyde med utbyttet, og ekskursjonen ble avsluttet der i sørenden. På vei til Drammen kjørte jeg innom en rekke andre nattergalbiotoper uten å høre et eneste slag.

Bokanmeldelser:

FELTHÅNDBØKER II

PER OLE SYVERTSEN

I forrige nummer av Buskskvetten sto en artikkel om felthåndbøker over nordiske fuglearter. Bøkene i denne anmeldelsen omfatter hele den europeiske fuglefaunaen.

Noen vil kanskje savne den gode, gamle "Peterson-guiden" Europas fugler fra 1967 i utvalget. Grunnen til at denne boka er holdt utenom er at den nå begynner å bli temmelig gammel. Alderen til tross står den seg fortsatt tålelig bra, men da en ny og revidert utgave nylig har kommet i Storbritannia, foretrekker jeg å vente med omtalen til den eventuelt foreligger på norsk igjen.

Det femte bindet i den svenske serien Fugler i naturen har det norske forlaget opplyst ikke vil bli utgitt her til lands. Boka fins imidlertid på både svensk og engelsk, og jeg vil ta for meg den svenske utgaven.

Bertel Bruun & Arthur Singer, 1978. Cappelens fuglehåndbok. Europas fugler i farger. 2. utgave. Cappelen, Oslo. 318 sider. Norsk utgave ved Gunnar Lid.

Boka er inndelt på et vis som er svært praktisk for en felthåndbok: på venstre oppslagside kortfattet tekst og utbredelseskarter for noen få arter, på høyre oppslagside de samme arter avbildet i farger. På dette viset blir det enkelt å sammenholde illustrasjonene med artsomtalen. Svakheten med dette systemet er at teksten blir svært knapp for hver art. For mange arter og grupper kunne det vært ønskelig med mer utfyllende kommentarer og flere tegninger, men dette er en generell innvending som kan gjøres for nær sagt enhver felthåndbok.

På plansjene er en rekke ulike drakter vist, og ofte også fluktbilder der det er av interesse. I likhet med de øvrige bøkene som omtales her er tegningene stort sett av bra kvalitet.

Den opprinnelige utgaven var gjennomillustrert i farger. Revidering av systematikken for noen år tilbake gjorde det nødvendig med endel endringer og tilføyelser i 1978-utgaven. Svarthvit-tegninger utført av Lars Svensson illustrerer derfor arter som tidligere ikke var gitt egen omtale (f.eks. skottekorsnebb og balkanfluesnapper). Samtidig ble kartene revidert. Disse revisjonene er ajour pr. 1.7.1978, med norske navn fastsatt av Norsk navnekomité for fugl (NNKF).

Bokas omfang er som tittelen antyder Europa, begrenset i øst av Uralfjellene og Kaspiske hav. Kartene er i tre farger, for helårs-, hekke- og vinterutbredelse, samt angivelse av trekk-ruter.

Hermann Heinzel, Richard Fitter & John Parslow, 1982. Fugleleksikon i farger. 3. utgave. Tiden, Oslo. 320 sider. Norsk utgave ved Holger Holgersen.

Navnet til tross er dette ikke noe leksikon med alfabetisk ordnete oppslagsord, i sin form er denne boka svært lik den forrige. Hver arts kart, tekst og avbildning fins på samme oppslag, beslektete arter er plassert sammen, teksten er kortfattet, alle illustrasjoner er i farger og kartene er trefarget. "Leksikonet" skiller seg likevel fra Cappelens bok på et par felter.

For det første er det geografiske omfanget større. I tillegg til Europa med det vestlige Sovjet er også Nord-Afrika og Midt-Østen inkludert. Dette er verdifullt med tanke på de populære turistmålene på de nordatlantiske øyer og i landene sør og øst for Middelhavet.

Mindre heldig er det at man ikke har funnet grunn til å gjøre rettelser og endringer i boka ved nytgivelsen i 1982. Boka er således ikke lenger på høyde med tiden i sin framstilling av en rekke systematisk vanskelige former. De ovennevnte artene skottekorsnebb og balkanfluesnapper er f.eks. ikke omtalt særskilt, men inkludert i "moderartene" grankorsnebb og halsbåndfluesnapper. Den algierske spettmeisarten Sitta ledanti (beskrevet så seint som 1976) er heller ikke kommet med. Likeledes

er navnene, både de norske og de vitenskapelige, vendret fra tidligere utgaver, til tross for at flere endringer har funnet sted også på dette feltet.

Lars Jonsson, 1980. Fåglar i naturen. Medelhavsländerna och Alperna. Wahlstrom & Widstrand, Stockholm. 160 sider.

Dette femte og siste bindet i serien tar for seg de sør- og mellomeuropeiske fugleartene som ikke kom med i de foregående bindene. I tillegg er endel arter fra Nord-Afrika og Midt-Østen tatt med, men boka er ikke fullstendig for disse landene.

Med unntak for at boka dekker en geografisk region og ikke et bestemt naturmiljø, er opplegget i dette bindet likt de tidligere i serien (se forrige nummer av Buskskvetten). Hovedvekten er lagt på de tallrike tegningene, alle i farger. Lars Jonsson har med dette bindet skapt et svært verdifullt bidrag til den europeiske felthåndbokfloraen, idet boka er spekket med illustrasjoner av drakter og former som oftest er blitt neglisjert i tilsvarende verker.

Medelhavsländerna och Alperna (engelsk utgave: Birds of the Mediterranean and Alps) kan gjerne anskaffes og brukes uavhengig av resten av serien. Det er beklagelig at boka ikke kom på norsk, men de norske navnene kan man naturligvis finne fram til på annet hold.

Stuart Keith & John Gooders, 1980. Bokklubbens fuglebok - en felthåndbok over Europas fugler. Den norske Bokklubben. 916 sider. Norsk utgave ved Fridtjof Mehlum.

Det som helt og holdent skiller denne boka fra de øvrige som er omtalt i disse to artiklene, er at illustrasjonsmaterialet er fargefotografier, ikke tegninger. Fordelen formulert i uttrykket "et bilde kan ikke lyve" er innlysende. Som regel blir imidlertid ikke bredden i illustrasjonene like stor som i mer ordinære felthåndbøker, hvor man kan få inn atskillig flere tegninger på den samme plassen. Så har da også denne boka blitt usedvanlig tykk.

Alle bildene er trykt samlet, atskilt fra teksten. Fargeplansjene viser artene gruppert etter fuglens utseende, og det er benyttet betegnelser som "svalelignende fugler", "sangerlignende fugler" og "eksotisk utseende fugler". Personlig finner jeg denne måten å gjøre inndelingen på forvirrende og irriterende, men det er mulig en nybegynner på sine første famlende skritt vil se annerledes på det. Oppsettet er i alle fall utarbeidet med tanke på den lesergruppen.

Teksten er god og mer utfyllende enn vanlig er i felthåndbøker. Her gis i tillegg til rene artsbeskrivelser opplysninger om bl.a. forekomst i Norge og hekkebiologi. Karter viser artenes utbredelse i Europa.

Boka dekker Europa og alle hithørende arter er med, de sjeldneste gjestene raskt oppsummert i en liste bakerst. Systematikken er i overensstemmelse med moderne oppfatninger, og norske navn er ajour pr. 1.9.1979. Som et supplement til annen bestemmelseslitteratur er boka velegnet, men billedutvalget begrenser etter min mening dens verdi som hovedhjelpemiddel i felten.

Sluttord.

Det kan være på sin plass å minne om at feltbestemmelse av fugl kan være en svært vanskelig oppgave, og det slett ikke bare for nybegynneren. Første betingelse for å lykkes er derfor at hjelpemidlene, deriblant feltlitteraturen, er god og dekkende for ens behov. Om boka skal brukes på hytta og forbrettet hjemme, eller under turer på kryss og tvers i Europa, må være medbestemmende for valget. Som nevnt i forrige artikkel syns jeg det er fornuftig å gjøre utvalget blant de bøker jeg har beskrevet. Det fins imidlertid andre, og enda enklere, håndbøker også.

Framstillingen er jo noe forskjellig fra bok til bok, og det kan derfor være nyttig å anskaffe to eller tre bøker av litt forskjellig type. Litt "smak og behag" kommer her inn i bildet. For de virkelige "gourmeter" fins det også engelskspråklige bøker om feltbestemmelse av vanskelige fuglegrupper som rovfugler og måker. Disse spesialverkene kan vi imidlertid ikke berøre nærmere denne gangen, i alle fall.

Vandringer i Østfoldnaturen

Fra NOF har vi fått tilsendt følgende informasjon om en av titlene fra bokhøsten 1983:

Dette er en praktfull billedbok om Østfolds skiftende natur, fra de ytterste nakne skjær til de veldige skogtraktene i indre strøk. Tekstene er skrevet av en rekke yngre forfattere, og bringer så vel opplysninger om de forskjellige sidene ved Østfoldnaturen som skildringer av den. Vi føres ut på en vandring fra havet og innover i landet, med skjærgård, vannveier, kulturlandskap, skog og myr. Vi får kulturhistorie, geologi, flora og fauna inn gjennom vandringen.

Illustrasjonene er et kapittel for seg - boka har fargebilder tvers igjennom, tatt av fremragende naturfotografer. Dette vil bli årets store gavebok ikke bare til østfoldinger, men for alle som er glade i norsk natur.

Boka er på 144 sider og innehar vel 160 flotte fargebilder samt illustrasjoner og tekst. Verket er kommet i stand etter et samarbeid mellom NOF, avd. Østfold og Østfold Naturvern, og boka utgis på Universitetsforlaget. Inntektene av boksalget skal gå til ideelt naturvernarbeid og naturfaglig arbeid i fylket. Boka er anmeldt av Magnar Norderhaug i Vår Fuglefauna nr. 4, 1983.

Medlemmer av NOF og foreningens lokallag kan gis 25 % rabatt på boka Vandringer i Østfoldnaturen. Rabattprisen er kr. 184,- + porto/forsendelse kr. 16,-. Beløpet kan sendes NOF-styremedlem Geir Hardeng, Sportsveien 27, 1600 Fredrikstad (postgirokonto: 5 14 84 81), som står for utsendelsen til NOF-/lokallagsmedlemmer.

Fugleutstilling i Drammen

For å skape litt mer blest om fugler og ornitologisk forening arrangerte Drammen lokallag en fugleutstilling i avissentret i Drammens Tidende og Buskerud Blad i Drammen. Utstillingen varte fra midten av mars til midten av april 1983 og fikk god omtale i pressen.

På ca. 35 m² gulvareal fikk foreningen god anledning til å presentere sine forskjellige aktiviteter og prosjekter. Foreningens medlemmer lagde plakater om kjente ting som atlasprosjektet, våtmarksregistreringer, sjøfuglreservatene og om hvorfor vi ringmerker. Vi stilte ut en rekke fuglebilder både i svart-hvitt og farger som medlemmene selv hadde knipset. Og en mengde utstoppede fugler av alle slag lagde en naturtro ramme rundt det hele.

For å engasjere publikum laget vi også en enkel tippekupong med 12 spørsmål om fugleliv. De tre beste fikk bokpremier som avisen spanderte. Oppslutningen om konkurransen kunne vært bedre, det var vel ca. 60-70 stykker som deltok. Positivt var det også at tre skoleklasser så seg tid til å komme og besøke utstillingen under veiledning fra foreningen.

Det ble under utstillingen distribuert en mengde brosjyrer om både hovedforening og lokalforening, og masser av gamle "Vår Fuglefauna" ble utdelt. Så selv om vår lokalforening bare endte opp med fire nye medlemmer etter utstillingen, så er det å tro at en rekke flere drammensere nå vet hva NOF er og hva vi gjør. En utstilling som dette kan bidra sterkt til å gjøre folk klar over foreningen, og må derfor anses for å være god reklame. Det anbefales også andre lokallag å markedsføre seg på denne måten.

TOM SCHANDY

Denne artikkelen har tidligere vært trykket i "Vår Fuglefauna" for 1983, hefte 3. (Red. anmerkning).

**DET LØNNER SEG
Å KOMME EN TUR INNOM
FOTOHUSET
ved
Parkeringshuset Drammen**

Tlf. (03) 83 29 58

**DRØY PENGENE,
KJØP DET ELEKTRISKE
HOS FALK I ENGENE**

**FALK^{A/S}
ELEKTRISK**

ENGENE 9 · DRAMMEN · TLF. 83 48 97

INNHOLDSFORTEGNELSE

for 7. årgang (1983) av Buskskvetten

<u>Forfatter</u>	<u>Artikkel</u>	<u>Nr.</u>	<u>Side</u>
	Bokanmeldelser	1	49
		2	100
	Foreningsreferater	1	40
		2	95
Breiehagen, Torgrim			
og Syvertsen, Øivind	LRSK informerer	2	65
Gunnarsen, Tore	Hvilken fugl var det?	1	18
	Fuglenes farger	1	30
	Fuglenes territorium	2	79
Johnsen, Ivar	Uvanlige vintergjester		
	på Gol	1	28
Schandy, Tom	Orrfuglen i Finnemarka	1	20
	Hva er Studieforbundet		
	natur og miljø?	1	33
	Høst i hegrebukta	2	84
	Fugleutstilling i Drammen	2	105
Syvertsen, Per Ole	Atlasprosjektet	2	82
	Sjøfuglhøsten 1983	2	91
	Gunnar Lid er død	2	94
Syvertsen, Øivind	Verneplan for våt-		
	marker i Buskerud	1	4
	Celeber gjest i Vidalen	2	61
Winness, Morten F.	Linnesstranda.		
	Rapport 1981 og 1982	1	10
	Drammen Ringmerkegruppens		
	sjøfuglmerkinger 1979-83	2	56

TIL:

FUGLEBØKER

Velkommen til en titt i våre hyller!
CAPPELENS FUGLEHÅNDBOK kr. 129.-
FUGLER (Naturguide-serien) " 59.-
FUGLENE i farger " 79.-
VÅRE FUGLER (FELTHÅNDBOK) " 133.-
FUGLENE VÅRE " 189.-
NORGES FUGLELV (Det Beste Fugleleksikon) 198.-
FUGLER fra skog-kratt-hage. " 70.-
DEN LILLE FUGLEBOKEN (Lommeformat) • 25.-

Lyche

VAREMAGASINET

NEDRE STORGATE 2, 5060 DRAMMEN TLF. 83 79 70